

Täysistunto

Keskiviikko 4.5.2016 klo 14.00—16.20

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.20.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.00—16.20).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 183, 196, 197, 199, 201, 202, 205, 207, 208, 212, 213, 215/2016 vp.

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle: Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Ison-Britannian, Irlannin, Latvian, Liettuan, Ruotsin ja Suomen muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.7.–31.12.2016

Valtioneuvoston selonteko VNS 4/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Valtioneuvoston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Keskustelu

14.03 **Puolustusministeri Jussi Niinistö** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi osallistuu Ison-Britannian johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon 1. heinäkuuta—31. joulukuuta 2016. Taisteluosastoon osallistuvat Ison-Britannian ja Suomen lisäksi Irlanti, Latvia, Liettua ja Ruotsi. Ennen osaston valmiuteen asettamista koskevan rat-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

kaisuehdotuksen tekemistä valtioneuvosto kuulee eduskuntaa antamalla sille sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisen selonteon. Eduskunnan kuulemisen jälkeen tasavallan presidentti päättää valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen. Suomen osallistumisesta Ison-Britannian johtamaan taisteluosastoon on linjattu tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisissä kokouksissa. Näistä linjauksista on informoitu myös eduskuntaa. Linjauksien mukaisesti Suomi asettaa taisteluosastoon tiedustelujoukkueen, ilmatulenjohtoryhmän, esikuntaupseereita ja tarvittavat tukielementit. Suomalaisjoukon kokonaisvahvuus on noin 50 sotilasta.

Arvoisa puhemies! Taisteluosastojen tarkoituksena on vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja sen keinovalikoimaa kriisinhallinnassa. Lisäksi osastot edesauttavat jäsenvaltioiden sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä. Eri maaryhmistä koostuvat EU:n taisteluosastot ovat olleet valmiudessa kuuden kuukauden jaksoissa vuodesta 2007 alkaen. Yleisenä sotilasterminä taisteluosasto viittaa joukkoon, joka pystyy itsenäiseen toimintaan. Valmiudessa olevan taisteluosaston tulee pystyä aloittamaan kriisinhallintatehtävät kriisialueella 10 päivän kuluessa siitä, kun EU-neuvostossa tehdään päätös kriisinhallintaoperaation perustamisesta. Operaation käynnistämistä koskeva poliittinen päätös voidaan siten tarvittaessa toimeenpanna nopeasti. Taisteluosastojen käytön mahdollisuuden myötä EU voi tarvittaessa reagoida nopeasti kehittyneisiin kriiseihin.

Yleisen kehyksen taisteluosastojen toiminnalle muodostaa EU:n taisteluosastokonsepti. Sen mukaan taisteluosastoa voitaisiin käyttää suhteellisen rajoitettuun ja taisteluosaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään, jonka kesto on rajattu. YK:n tukeminen on keskeinen mahdollinen tehtävä. Taisteluosastoa voidaan käyttää joko erillisenä kriisinhallinta-joukkona tai osana laajempaa operaatiota. Konseptin mukaan se soveltuu esimerkiksi etujoukoksi jonkin keskeisen kohteen kuten lentokentän tai sataman turvaamiseksi. Kyseen voisi tulla myös rajatun alueen haltuunotto tai vakauttaminen ennen laajemman joukon saapumista. Taisteluosasto voisi myös väliaikaisesti tukea esimerkiksi YK:n kriisinhallintaoperaatiota alueella, jossa tilanne on äkillisesti vaikeutunut, tai tukea humanitäarisien kuljetusten perille toimittamista. Konseptin mukainen operaation enimmäiskesto on neljä kuukautta. Kunkin taisteluosaston valmiusvuoro kestää konseptin mukaan puoli vuotta, ja kerrallaan EU:lla on valmiudessa lähtökohtaisesti kaksi taisteluosastoa. Kuluvan vuoden jälkimmäisellä puoliskolla valmiudessa on Ison-Britannian johtaman osaston ohella myös Saksan johtama taisteluosasto.

Arvoisa puhemies! EU:n taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty. Keskeisimmät syyt tähän ovat olleet yhtenäisen poliittisen tahdon puute, taakanjakokysymykset ja kysymys valmiusvuorossa olevan osaston sopivuudesta ajankohtaisen kriisinhallintatehtävän hoitamiseen. Myös Ison-Britannian johtaman taisteluosaston osalta tilanne on se, että tällä hetkellä ei ole käynnissä valmisteluja Ison-Britannian johtaman osaston käyttämisestä sen valmiusvuoron aikana. Mikäli tällainen tilanne kehittyisi, on vaikea arvioida, olisiko EU:ssa edellytyksiä tehdä päätös käyttöönotosta. Taisteluosaston lähettämisestä operaatioon päättävät EU:n jäsenmaat, vaikka johtovaltiolla ja osastoon osallistuvilla mailla onkin suuri rooli päätöksenteon valmistelussa.

Viime kädessä se, missä ja miten taisteluosastoa käytetään, on aina poliittinen päätös. Vaikka EU:n taisteluosastoja ei ole käytetty kriisinhallintaoperaatioissa, on niiden rooli sotilaallisten suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämisessä vakiintunut. EU:ssa on keskusteltu erilaisista toimenpiteistä, joilla taisteluosastojen käytettävyyttä voitaisiin pa-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

rantaa. Suomen näkemyksen mukaan EU:n toimintakyvyn kannalta on oleellista, että EU:lla on todellinen valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Suomi on johdonmukaisesti puhunut taisteluosaston käytön puolesta ja myös osallistunut valmiusvuoroihin, vaikka konsepti alkujaan onkin luotu ammattiarmeijoita eikä yleiseen asevelvollisuuteen pohjaavia reserviläisarmeijoita varten. Suomi on tukenut teknisiä osastojen käytettävyyden ja yhteisrahoituksen lisäämiseen tähtääviä uudistuksia.

Arvoisa puhemies! Ison-Britannian johtama taisteluosasto on Ison-Britannian, Irlannin, Latvian, Liettuan, Ruotsin ja Suomen muodostama osasto. Se täyttää EU:n taisteluosastokonseptin mukaiset vaatimukset ja on valmis toteuttamaan mahdolliset kriisinhallintatehtävät. Osasto muodostuu esikuntaosista, mekanisoidusta pataljoonasta, tykistöpatteristosta, tukikomppaniasta, tiedustelukomppaniasta, esikuntakomppaniasta, huoltokomppaniasta ja pioneieriosastosta. Kokonaisvahvuus on noin 1 700 sotilasta, joista suurin osa, noin 1 300 sotilasta, on Isosta-Britanniasta. Muiden osallistuvien maiden asettamat joukot ovat vahvuudeltaan noin 50—150 sotilasta.

Suomen asettama osasto muodostuu tiedustelujoukkueesta, ilmatulenjohtoryhmästä, huolto-osasta sekä esikuntaupseereista, ja sen kokonaisvahvuus on 52 henkilöä. Suurin osa on reserviläisiä. Ison-Britannian johtaman taisteluosaston koulutus on sujunut suunnitelman mukaan, ja se on ollut laadukkaasti toteutettua. Esikuntaosien koulutus alkoi jo tammikuussa Isossa-Britanniassa ja suomalaisen pääjoukon koulutus maaliskuussa Porin prikaatissa Säkylässä. Suomen osaston koulutusvaihe kestää noin 3 kuukautta ja huipentuu touko- ja kesäkuussa pidettäviin kansainvälisiin harjoituksiin Isossa-Britanniassa ja Virossa. Suomalaisjoukko on parhaillaan koko taisteluosaston pääsotaharjoituksessa Isossa-Britanniassa. Taisteluosaston koulutusvaihe päättyy kesäkuun lopulla, ja osasto siirtyy valmiusvaiheeseen heinäkuun alusta alkaen.

Suomen osallistumisen koulutus- ja perustamisvaiheen sekä valmiusajan kustannukset on huomioitu sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoissa vuoden 2016 talousarviossa. Nämä perustamisesta, koulutuksesta ja valmiudesta koituvat kulut ovat yhteensä noin 2,6 miljoonaa euroa sisältäen sekä ulkoasiainministeriön että puolustusministeriön pääluokasta katettavat menot.

Arvoisa puhemies! Päätös valmiudessa olevien joukkojen käyttämisestä EU:n operaatiossa on aina kansallinen. Suomessa päätös tehdään sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. EU:n taisteluosastojen mahdollista käyttöä koskevat kansalliset päätökset valmistaudutaan tekemään nopeammin kuin päätökset osallistumisesta muihin sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Tähän liittyy myös ennakoon toteutettava selontekomenettely ennen valmiusvuoron alkamista. EU:n neuvoston päätös taisteluosaston käytöstä operaatiossa edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä.

Käytännön tasolla osastoon kuuluvat sotilaat ovat antaneet vapaaehtoisen palvelusloumuksen, jonka mukaisesti he ovat korkean valmiuden aikana 5 päivän lähtövalmiudessa osallistumaan mahdolliseen operatioon. Kustannuksiin, jotka liittyvät osaston mahdolliseen käyttöön operaatiossa, ei ole varauduttu vuoden 2016 talousarvioesityksessä. Mikäli kansallinen päätös taisteluosaston lähettämisestä operatioon tulisi ajankohtaiseksi, olisi rahoituksesta päätettävä lisätalousarviomenettelyssä. Suuntaa antava kustannusarvio Suomen osallistumisesta 4 kuukauden operatioon noin 50 sotilaan osastolla olisi yhteensä noin 5 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut EU:n taisteluosastoihin aiemmin yhteensä viisi kertaa. Vuosina 2007 ja 2011 Suomi osallistui Saksan ja Alankomaiden johdolla muo-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

dostettuihin taisteluosastoihin sekä vuosina 2008, 2011 ja 2015 Ruotsin johtamiin pohjoismaisiin taisteluosastoihin. Suomen kokemukset EU:n taisteluosasto-osallistumisesta ovat olleet myönteisiä. Vaikka osastoja ei ole toistaiseksi käytetty operaatioihin, on niihin osallistuminen tukenut Puolustusvoimien suorituskkyjen ja Suomen kriisinhallintavalmiuksien ylläpitoa ja kehittämistä — jos kohta onkin tunnustettava osastojen hintavuus verrattuna esimerkiksi perinteisiin reserviläisten kertausharjoituksiin. Osallistuminen on Suomelle osa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja sen käytännön toimeenpanoa. Tämän katsotaan vahvistavan osaltaan Suomen kansainvälistä asemaa ja puolustuskkyä.

14.13 Matti Vanhanen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päätöksenteko 50 henkilön sotilasosaston asettamisesta päivystysvuoroon osana unionin taisteluosastoa on jo rutiininomaista toimintaa. Ehkä kuvaavaa rutiininomaisuudelle lienee, että kun me teemme täällä vasta päätöstä, osasto on jo matkustanut, aivan oikein, Englantiin harjoitteluun muiden taisteluosaston vuoroon osallistuvien maiden kanssa. Arvelen meidän yleisesti toivovan, että käynnistyvä pitkä harjoitus muodostuu tärkeimmäksi kesällä alkavan päivystysvuoron anniksi eikä sotilaita jouduttaisi lähettämään minkään kriisin hallintaan.

Arvoisa puhemies! Oma paradoksinsa onkin siinä, että samaan aikaan, kun toivomme, että ei syntyisi taisteluosaston käyttöä vaativia kriisejä, valitamme niiden käyttämättömyyttä. Tässäkin salissa on useaan otteeseen kritisoitu EU:n kyvyttömyyttä käyttää taisteluosastoja tosipaikan tullen. Myös EU:ssa Suomi on johdonmukaisesti puhunut osaston käytön puolesta.

Maailma on ollut täynnä kriisejä vuodesta 2007 käynnistetyn taisteluosastotoiminnan jälkeen, mutta unionin yleinen kyky käyttää kriisinhallintavaroja osana ulkopoliitiikkaansa on monista syistä tehoton. Haasteena osastojen käytölle ovat kuitenkin edelleen poliittisen tahdon riittämättömyys, taakanjakokysymykset, operaatioihin liittyvät kustannukset ja kysymys valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuudesta nimenomaan ajankohtaisten kriisinhallintatehtävien hoitamiseen. Joukkojen käyttöön kriisitilanteessa tarvitaan myös yksimielinen päätös.

Käyttämättömyys liittyy paljolti myös siihen, että muun muassa talous- ja eurokriisin tuoksinassa aikaa ei ole EU:ssa jäänyt yhteisen ulkopoliitiikan kehittämiseksi. Unioni ei ole kyennyt laatimaan yhteistä ulko- ja turvallisuuspoliittista strategiaa, jonka puitteissa tätäkin toimintaa suunniteltaisiin. Päätöksentekokyky unionissa on vasta kehittymässä. Parastaikaa EU kuitenkin valmistelee päivitettyä strategiaa. Keskustan eduskuntaryhmä odottaa-kin paljon tältä niin sanotulta globaalistrategialta. Odotamme, että se tuo jäntevyyttä unionin ulkopoliitiikkaan ja sen toimeenpanoon. Unionin jäsenmailla on huomattava määrä kkyä ja voimavaroja, mutta emme osaa vielä yhdistää niitä riittävästi vaikuttaaksemme tehokkaasti vakauden puolesta maailmassa.

Arvoisa puhemies! Korkean valmiuden luomisella on myös hintalappunsa. Järjestely ei ole Puolustusvoimillemme ilmainen. Tätäkin vasten meidän on tarkasteltava hyötyjä, joita Suomi saa osallistuessaan taisteluosastokonseptiin. Voidaan sanoa, että puutteistaan huolimatta kyse on ollut Puolustusvoimille monella tapaa hyödyllisestä järjestelystä. Osastojen merkitys Suomen kriisinhallintavalmiuksien ja Puolustusvoimien suorituskkyjen kehittämisessä on tärkeä. EU:n taistelujoukkoihin osallistumalla Puolustusvoimat on voinut luoda kriisinhallintaan nopean toiminnan kkyä, jota ei aiemmin ollut olemassa. On välttämätöntä, että Suomella on tarvittaessa kyky toimia nopeasti.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Erityisen arvokkaana keskustan eduskuntaryhmä pitää sitä, että Suomi on saanut laajennettua näiden vuosien aikana kahdenvälistä yhteistyöverkkoaan uusiin maihin, kuten Saksaan, Hollantiin ja Baltian maihin.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan kiinnittää huomiota erääseen tärkeään asiaan. Nimi taisteluosasto, battlegroup, on tarpeettoman sotaisa tälle kriisinhallintaan tarkoitettulle joukkokokoonpanolle, vaikkakin se, kuten ministeri kuvasi, kuvaa sitä, että joukko on kykenevä itsenäiseen toimintaan. Kansainvälispoliittisesti herkkä aika ei kaipaisi nyt enempää liiallista sotaretoriikkaa kuin sotilaallisten muskeleiden näyttämistään. Ukrainan sota ja Syyrian sota ovat tyypilliseen tapaan tuoneet näyttöhaluja myös muualle, Itämerenkin alueelle. Harjoitella pitää, mutta silti on aina riski, että esimerkiksi nyt Suomessa käynnistyvät sotilastekniset harjoitukset tulkitaan yleisessä mielipiteessä yli niiden tarkoituksen. Asioille kasautuu helposti mielikuvakuormaa päälleen enemmän kuin on ollut tarkoitus. En ylläty, jos amerikkalaisia panssariajoneuvoja ja lentokoneita käytetään laajasti lähiviikkoina kuvituksissa ja kypäräpäiset maastopukuiset sotilaat ovat uutismateriaalina. Kaino toiveeni onkin, että lentoreitit valitaan harjoituksissa tarkoin.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumista valmiusvuoroon sekä osaston asettamista korkeaan valmiuteen.

14.18 Mika Raatikainen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi osallistuu vuoden 2016 jälkipuoliskolla kuudetta kertaa Euroopan unionin taisteluosaston valmiusvuoroon. Kuuden kuukauden mittaiseen valmiusvuoroon osallistuvat Ison-Britannian johdolla Suomen lisäksi Irlanti, Latvia, Liettua ja Ruotsi. Taisteluosaston koko on yhteensä 1 700 sotilasta, joista Suomen osuus on 52.

EU:n taisteluosastot ovat olleet toimintavalmiudessa vuodesta 2007 lähtien. Tarkoituksena on, että joukkoja voitaisiin käyttää kriisinhallinnantehtäviin tilanteissa, joissa tarvitaan nopeaa reagoitua yllättävästi syntyneeseen kriisiin. Taisteluosastoja tai nopean toiminnan joukkoja, miksi niitä myös kutsutaan, ei ole tähän mennessä koskaan vielä käytetty. Sitä on täällä eduskunnassakin kritisoitu. Ulkoasiainvaliokunta totesi viime vuoden taisteluosaston valmiusvuoroon liittyvässä mietinnössään, että taisteluosastojen käyttöön tulisi olla Euroopan unionissa todellinen valmius ja kyky.

Arvoisa puhemies! Suomi on kuitenkin katsonut, että on perusteltua osallistua taisteluosastotoimintaan. Osallistuminen tukee Suomen sotilaallisen toimintakyvyn kehittymistä, ja näin tuemme Suomelle tärkeää Euroopan unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä. (Markus Mustajärvi: Missä EU-kriittisyys?) — Tulee. — Perussuomalaisten mielestä on tärkeää, että eduskunnan näkemykset osallistumisen kannattavuudesta otetaan huomioon myös jatkossa. Viime vuoden tavoin Suomi osallistuu tänä vuonna taisteluosastoon kevennetyllä toimintamallilla. Tämä tarkoittaa sitä, että valmiusvuoroon osallistuvan joukon kokoa on pienennetty ja että valmiusvuoroon osallistuu kriisinhallintakoulutusta jo aiemmin saaneita joukkoja.

Tänä vuonna valmiusvuoroon osallistuminen maksaisi noin 2,6 miljoonaa euroa, kun se vielä vuonna 2011 maksoi kokonaista 29 miljoonaa euroa. Tämä tasanee toimintaan osallistumisesta saatavan hyödyn ja hinnan suhdetta. Perussuomalaiset katsovatkin, että toimintaan osallistuminen on tällä hetkellä perusteltua koulutuksesta saatavan osaamisen ja EU:n puolustuspoliittisen ulottuvuuden tukemisen vuoksi.

Arvoisa herra puhemies! On syytä kysyä, muuttaisiko kansainvälisen sotilaallisen avun ja vastaanottamisen mahdollistava lainsäädäntö, joka tulee myöhemmin tässä kuussa edus-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

kuntaan, Euroopan unionin taisteluosastokonseptiin osallistumista Suomen osalta. Vastaus on: ei muuta. Taisteluosastotoiminta koskee sotilaallista kriisinhallintaa, jossa voimankäyttö perustuu oikeuteen käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja. Sotilaallisen avunannon mahdollistava lainsäädäntömuutos taas koskisi yksittäisen EU-maan toisille jäsenvaltioille antamaa sotilaallista apua. Molempien konseptien kehittäminen ja esilläolo kertovat kuitenkin Euroopan unionin puolustuspoliitiikan jonkinasteisesta vahvistumisesta.

Tulevaisuudessa Suomen taisteluosastotoimintaan osallistumista on edelleen pyrittävä tarkastelemaan kriittisesti. Vuodesta 2018 EU:n taisteluosastojen uudistamissuunnitelmiin mukaisesti taisteluosastot ovat jatkossa valmiudessa kokonaisen vuoden ajan ja vastuu tullaan jakamaan tasaisemmin kaikkien osallistuvien maiden kesken. Lisäksi on puhuttu taisteluosastojen yhteisrahoituksen kasvattamisesta. Perussuomalaisten eduskuntaryhmän mielestä yhteisrahoitus madaltaisi kynnystä joukkojen käyttämiselle ja tukisi täten Suomen tavoitetta Euroopan unionin puolustuksellisen ulottuvuuden kehittämisestä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset katsovat, että valiokuntakäsittelyssä olisi tärkeää, että kiinnitetäisiin huomiota siihen, mikä merkitys taisteluosastoilla on Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa yhteistyössä: onko niiden merkitys ennen kaikkea kansallisten puolustusvoimien osaamisen kasvattamisessa ja EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sitoutumisen osoittamisessa, vai varustaudutaanko niiden avulla johonkin todelliseen uhkaan? — Kiitos.

14.22 Sofia Vikman kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Helsingin EU-huipukokouksessa vuonna 1999 sovittiin EU:n sotilaallisen kriisinhallintakyvyn kehittämisestä. Silloin syntyi idea EU:n taisteluosastoista, joita kutsutaan myös EU:n nopean toiminnan joukoiksi. Vuodesta 2007 alkaen jäsenmaista koostuvat maaryhmät ovat olleet valmiudessa kuuden kuukauden jaksoissa. Suomi on osallistunut taisteluosastoihin viisi kertaa. Tänään käsittelemme Suomen kuudetta osallistumista, tällä kertaa Ison-Britannian johtamaan osastoon. Muut maat ovat Irlanti, Latvia, Liettua ja Ruotsi.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän kanta on, että on selvää, että Suomen tulee osallistua tähän toimintaan kuten aiemminkin. Kyse on arvoista, vastuunkannosta ja turvallisuudesta. Toiminta, joka lisää Suomen kriisinhallintavalmiuksia ja Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämistä, on tervetullutta ja tarpeellista.

Selonteon mukaan kokemukset osallistumisesta ovat olleet myönteisiä. Taisteluosastot parantavat jäsenmaiden yhteistyötä sekä edesauttavat kansallisten joukkojen yhteensopivuutta. Valmiusvuoroissa ollut suomalaishenkilöstö on myös palvellut kriisinhallintaoperaatioissa valmiusvuoronsa jälkeen. Nykyisessä turvallisuusympäristössä valmius nopeaan reagointiin korostuu entisestään.

Taisteluosastojen käytöstä ei toistaiseksi ole kokemuksia. Harjoittelulla ja valmiudessa ololla on oma arvonsa, mutta käytännön kokemus olisi omiaan vahvistamaan järjestelmän uskottavuutta. Kyse ei kuitenkaan ole ollut siitä, ettei kriisinhallintajoukoille olisi ollut käyttöä. EU on osallistunut kriisinhallintaan esimerkiksi Malissa, Tšadissa ja Kongossa, mutta näillä kerroilla joka kerta on perustettu oma erillinen operaationsa. Taisteluosastojen käyttö puolestaan vaatii aina jäsenmaiden yksimielisyyden, mikä väistämättä rajoittaa ja on rajoittanut niiden käytettävyyttä. Lisäksi kulut valmiudessa olosta ja sen aikaisista mahdollisista operaatioista lankeavat suurimmaksi osaksi osallistuville maille itselleen. Kuten ulkoasiainvaliokunta on aiemmissa mietinnöissään todennut, taisteluosastojen käyt-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

tämättömyyden taustalla on ollut myös laajempi suvantovaihe EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämisessä. Siihen ovat vaikuttaneet eurokriisi, maiden kansalliset haasteet sekä laajemman yhteisen EU-strategian puute. Toisaalta myös turvallisuustilanne Euroopassa koettiin pitkään vakaaksi.

Turvallisuusympäristö Euroopassa on kuitenkin muuttunut merkittävästi lyhyessä ajassa, ja Euroopan lähialueilla sodat ja konfliktit ovat lisääntyneet. Samalla olemme nähneet, että kriisejä saattaa olla edessä myös unionin rajojen sisäpuolella. Pariisin terrori-iskujen jälkeen EU aktivoi ensimmäisen kerran keskinäisen avunannon lausekkeen. Tämä oli historiallista unionin yhteisessä turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa. Suomelle sotilasliittoon kuulumattomana maana on tärkeää, etteivät EU:n turvatakuut ole vain kuollut kirjain paperilla.

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan saralla tapahtuu nyt EU:ssa muutenkin. Unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja valmistelee parhaillaan EU:n globaalia ulko- ja turvallisuuspoliittista strategiaa. Sen pohjalta on tarkoitus laatia EU:n puolustusta luotaava valkoinen kirja. Lisäksi komissio laatii parhaillaan puolustusalan toimintasuunnitelmaansa. Ennakoimattomat ja nopeasti syttyvät kriisit, hybridiuhat, pakolaiskriisi sekä Itämeren heikentynyt turvallisuustilanne osoittavat, miten tiiviisti ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kietoutuvat yhteen. EU:ssa puolustus on alettu nähdä yhä kokonaisvaltaisemmin.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä kannustaa ulkoministeri Soinia ja puolustusministeri Niinistöä aktiivisuuteen, kun EU kesän ja syksyn aikana hahmottelee uudistuksia ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa. Taistelujoukkojen käytettävyyttä on mahdollista parantaa uudistamalla niiden käyttämiseen liittyvää päätöksentekoprosessia, lisäämällä unionin yhteisrahoitusta sekä kehittämällä valmiusjoukoista joustavampia kestoita ja koostumukseltaan. Tiiviimpi yhteistyö Naton kanssa on tarpeen, mutta syytä ei ole rakentaa päällekkäisiä järjestelmiä.

Myös eduskunnan puolustusvaliokunta on aiemmassa lausunnossaan vaatinut osastojen käyttämiseen liittyvää poliittista kynnystä madallettavaksi. Ikävä kyllä, yleinen arvio on, että maailma ympärillämme ei ole muuttumassa turvallisempaan vaan pikemminkin turvattomampaan suuntaan. (Puhemies koputtaa) Ennakoimaton turvallisuusympäristö vaatii suurempaa valmiutta reagoida nopeasti. EU:n taistelujoukot on kehitetty tähän tarkoitukseen. Niiden käytön testaaminen ei ole itseisarvo, (Puhemies koputtaa) kyse on suuremmasta — kyse on turvallisuudesta ja uskottavuudesta.

14.28 Susanna Huovinen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi osallistuu EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon nyt kuudetta kertaa. Edellinen kerta tapahtui vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla. Tällä kertaa kyse on, niin kuin täällä on kuultu, Iso-Britannian johtamasta taisteluosastosta, johon Suomi osallistuu noin 50 henkilön vahvuudella. EU:n vuonna 2004 hyväksytyn taisteluosastokonseptin mukaan taisteluosastoa voitaisiin käyttää kestoaltaan rajoitettuun ja osaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään. Konsepti liittyy unionin turvallisuusstrategian vaatimukseen edistää varhaisessa vaiheessa tapahtuvaa nopeaa ja tarvittaessa voimakasta väliintuloa. Vaikka operaation käynnistäminen ei edellytä YK:n turvallisuusneuvoston valtuutusta, on sen pyyntö lähtökohtana taistelujoukkojen käytölle kriisitilanteessa. Toistaiseksi ei ole vielä keskusteltu kyseisen osaston käyttämisestä valmiusvuoronsa aikana. Tähän mennessähän osastoja ei ole kertaakaan käytetty operaatioissa, ja mahdollista tulevaa käyttöäkin on vaikea arvioida, onhan kriisien ennakkointi aina haastavaa. Osaston käytöstä jäsenmaat päättävät yksimielisesti. Olennai-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

nen kysymys on: onko unionilla edellytyksiä tehdä yksimielisiä päätöksiä osastojen käytöstä? On tunnustettava, että taisteluosastot voivat vahvistaa EU:n strategista uskottavuutta vain, jos niiden käyttöön on todellinen valmius ja kyky.

Arvoisa puhemies! Edelliseen taisteluosastoon osallistumisen yhteydessä eduskunta kävi keskustelua muun muassa taisteluosastokonseptin kehittämisestä. Kysymys taisteluosastojen käyttämättömyydestä on nostettu uudessa selonteossa esille kiitettävästi. Kysymykset yhteisistä pelisäännöistä niin tilannekuvan muodostamisessa kuin kustannusten jakautumisessakin ovat olleet hankalia. On totta, että konsepti osin vasta hakee muotoaan. Toiminnasta on silti saatu myös hyötyjä. Taisteluosastojen puitteissa on järjestetty yhteisiä harjoituksia, jotka ovat lisänneet suomalaisten joukkojen yhteistoimintavalmiuksia muiden, näihin osastoihin joukkoja osoittaneiden maiden kanssa. Tällä on merkitystä myös kansallisen puolustuksen näkökulmasta, sillä varsinkaan EU:n puitteissa ei ole olemassa mitään vakiintuneita sotilaallisen suunnittelun tai yhteistoiminnan rakenteita. Rauhan aikana tehty yhteistyö voi luoda perustaa myös yhteistyölle kriiseissä. Suomen tulisin olla aloitteellinen käytettävyyden lisäämisessä ja kehittämisessä. Meillä on pitkät perinteet rauhanturvaamisen ja monenkeskisen kansainvälisen yhteistyön alueilla. Esimerkiksi selonteossa mainitulla tavalla osastojen toimintaa voitaisiin joustavoittaa niin, että osastoon voitaisiin liittää tarvittavia toimintoja edelliseltä ja seuraavalta valmiusvuorossa olevalta osastolta.

Arvoisa puhemies! Asemamme on vakiintunut sotilasliittoon kuulumattomana mutta eurooppalaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tukevana maana. Jäsenyytemme Euroopan unionissa on keskeinen turvallisuuspoliittinen valinta. Perinteisesti olemme suhtautuneet kannustavasti EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen, taisteluosastokonsepti mukaan lukien. Olemme johdonmukaisesti puhuneet sen puolesta ja myös osallistuneet valmiusvuoroihin. On tärkeää, että tuemme jatkossakin EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamista. Vastuu kansainvälisestä turvallisuudesta kuuluu Suomen pitkäaikaiseen turvallisuuspoliittiseen linjaan. Kyse on myös EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisestä ja olemassa olevien instrumenttien hyödyntämisestä tähän tarkoitukseen. Selonteko näyttäisi jättävän auki taisteluosastoihin osallistumisen tulevaisuudessa. Onko suhtautumisemme taisteluosastoihin siis muuttumassa? Jos näin on, se aiheuttaa monia kysymyksiä. Onhan juuri viime aikoina pohdittu Euroopan unionin yhteistyötä enemmän kuin koskaan johtuen osin EU:n turvatakuista käydyn keskustelun vuoksi. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttääkin, että hallitus täsmentää Suomen tulevaisuuden aikeita osallistua turvallisuusyhteistyöhön niin YK:n kuin Euroopan unioninkin puitteissa, mutta myös muualla moninkeskeisessä yhteistyössä, ja luonteva paikka näille tarkennuksille ja täsmennyksille on pian eduskunnalle annettava ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme tehtävänä tulee olla jatkossakin Suomen ja suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen. Jotta onnistumme tässä, meidän on oltava aktiivisia myös niiden pöytien äärellä, joissa koko maailmalle yritetään rakentaa vakaampaa tulevaisuutta. Suomessa turvallisuuspoliittisia valintoja ei jatkossakaan pidä tehdä hätiköiden, vaan yhteisesti, vakavasti ja perusteellisesti harkiten. Nykyiselle jo varsin vakiintuneelle linjallemme on edelleen olemassa kestävä perustelut.

14.34 Krista Mikkonen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on ollut aktiivinen Euroopan unionin kriisinhallinnan kehittämisessä. Tämä on jo kuudes kerta, kun

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

osallistumme taisteluosaston muodostamiseen. Kuten on kerrottu, joukkoja ei ole vielä kertaakaan käytetty, mutta niiden merkitys Suomelle on ollut tärkeä kriisinhallintavalmiuksien ja suorituskyvyn kehittämisessä. Emme vielä tiedä, tullaanko taistelujoukkoja käyttämään tulevana puolivuotiskautena, jolloin Suomen asettamat 52 sotilasta ovat valmiusvuorossa. Moni jo luuli EU:n yhteisvastuulauseketta kuolleeeksi kirjaimeksi, mutta nyt tiedämme, ettei se ole. Tilanteet maailmalla muuttuvat niin nopeasti, että puoli vuotta on pitkä aika.

Arvoisa puhemies! Kansainvälinen turvallisuustilanne on heikentynyt viime vuosina. Tämä korostaa kriisinhallinnan merkitystä. Me vihreät kannatamme lämpimästi toimia kansainvälisen turvallisuuden lujittamiseksi. Sopivia keinoja tähän ovat panostaminen rauhanturvaamiseen ja konfliktien estämiseen sekä hauraiden maiden kehityksen tukeminen.

Maailma tarvitsee joukkoja, jotka kykenevät reagoimaan nopeasti erilaisiin kriiseihin ja muuttuviin tilanteisiin. Kriisialueilla erityisesti siviilien suojelutehtäviin tarvittaisiin kiipeästi vahvistusta. Kynnystä EU:n taisteluosaston käyttämiseen on pyritty madaltamaan monilla uudistuksilla. Joukkojen joustavuutta on lisätty ja etukäteissuunnittelua kehitetty. Kehityssuunta on hyvä.

Joukkojen lisäksi tarvitaan kuitenkin myös nopeaa päätöksentekokykyä. Taisteluosaston käyttö vaatii EU-maiden yksimielistä päätöstä. Jotta nopean toiminnan joukot voitaisiin saada nopeasti toimintaan, täytyy EU-maiden löytää ulkopoliittikan yhteinen sävel mielellään jo ennen kriisien puhkeamista. Siksi on tärkeää jatkuvasti kehittää EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja pyrkiä löytämään entistä tehokkaampia päätöksentekotapoja. Vihreät pitää tärkeänä, että operaatiolla, johon taisteluosastoa käytetään, on YK:n mandaatti.

Arvoisa puhemies! Hallitus on leikkaamassa tällä hallituskaudella sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoja kaikkiaan 45 miljoonalla eurolla. Käytännössä kaikki rahat on jo sidottu olemassa oleviin operaatioihin, ja sitä mukaa kuin ne päättyvät, uusiin ei lähdetä. Hallitus on kyllä sanonut rahoittavansa tarvittaessa uusia operaatioita lisäbudjetein, mutta tämä menettely vähentää kriisinhallintapolitiikkamme joustavuutta ja hidastaa operaatioiden toimeenpanoa.

Vaikka EU:n taisteluosaston osallistumismallia on onnistuneesti kevennetty, menee kriisinhallinnan supistetuista määrärahoistamme silti 2,6 miljoonaa joukkoihin osallistuvien koulutukseen ja valmiudessa pitämiseen ilman, että rahalla saadaan vielä itse kriisinhallintatoimintaa. Tässä tilanteessa on erityisen ongelmallista se, että valmiudessa olevaa taisteluosastoa ei ole käytetty kertaakaan. Maailmalla on lukuisia kriisejä ja konflikteja, joissa olisi tarvetta erimuotoiselle kriisinhallinnalle, mutta silti Suomen osallistumista supistetaan säästösyistä. Herääkin kysymys, olisiko tehokkaampaa ja mielekkäämpää käyttää resurssit YK:n kriisinhallintaoperaatioihin osallistumiseen.

Arvoisa puhemies! Yhtä aikaa sotilaallisen kriisinhallinnan joukkojen kanssa EU:ssa on kehitetty siviilikriisinhallintaa. Suomi on ollut tässä aktiivinen, ja siviilikriisinhallintatehtäviin on koulutettu monia suomalaisia asiantuntijoita. Myös siviilikriisinhallintaa tulee edelleen tehostaa. Kosovon ja viimeisimpänä Ukrainan tilanteet muistuttavat, että myös Euroopassa on edelleen tarvetta hätäavulle ja jälleenrakentamiselle sekä yhteiskunnan perustoimintojen — hallinnon, oikeuslaitoksen, poliisin, sosiaali- ja terveyspalveluiden ja koulutuksen — turvaamiselle.

Kriisinhallintaa tulee kehittää kokonaisvaltaisuuden näkökulmasta. Erityisesti haurailta ja kriisialueilla toimivien tahojen välisen yhteistyön ja koordinaation tehostamista tarvi-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

taan. Vaikka ajatus kokonaisvaltaisuudesta on ollut esillä jo vuosia, kaipaa se edelleen kirjastamista. Vihreät kannustaakin hallitusta toimimaan hallitusohjelman mukaisesti sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan yhteensovittamiseksi.

Arvoisa puhemies! Näillä evästyksillä Vihreä eduskuntaryhmä kannattaa hallituksen esitystä.

14.39 Markus Mustajärvi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On päivänseivää, että nykyisellään EU:n taisteluosastokonsepti ja järjestelmä ei voi elää enää pitkään. Jos taisteluosastot ovat, niin kuin selonteossa mainitaan, nopean kriisinhallinnan ja sotilaallisen suorituskyvyn kehittämisen väline, niin kumpikaan peruste ei toimi. Taisteluosastoja ei ole käytetty kertaakaan, vaikka mahdollinen toiminta on laajennettu koskemaan terrorismin vastaista sotaa ja turvallisuussektorin tukemista. Sotilaallisen suorituskyvyn kehittämiseen esimerkiksi Suomella on paremmat välineet muuten. Nykyisellään EU:n taisteluosastojen perustamista ja kouluttamista voisi luonnehtia pitkäkestoiseksi kansainväliseksi kertausharjoitukseksi.

Jos taas pääperuste on EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistaminen, niin silloin pitää todeta, että kyse on yhä syvenevästä EU:n liittovaltiokehityksestä ja militarisoinnista — vieläpä tilanteessa, jossa EU taistelee olemassaolostaan sisäisten ristiiriitojen paineessa. Suomi on jo aiemmin ilmaissut myönteisen kantansa yhteisrahoituksen lisäämiseksi EU:n sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Vastikään Euroopan komissio teki ensimmäisen päätöksensä puolustussektorin rahoittamisesta: ensin rahoitetaan esitutkimusta tai kartoitusta, sitten laajaa tutkimusohjelmaa ja sen jälkeen konkreettisia toimia. Nämä päätökset antavat suuntaa tulevalle. Suomen toistuvista osallistumispäätöksistä taisteluosastoihin on muodostunut jatkumo, jota ei kyseenalaisteta eikä käydä periaatteellista keskustelua. Meidän mielestämme EU:n taisteluosastoja ja valmiusjärjestelmää tulee arvioida kriittisesti.

Vaikka kansainvälisessä yhteisössä turhauduttiinkin siihen, ettei 1990-luvulla koettuja kansanmurhia kyetty estämään, ei siitä seuraa johtopäätöstä, että EU:n taistelujoukot olisivat ratkaisu ongelmaan. Mikä kriisi on ratkennut, mikä katastrofi on estetty tai mikä uhka torjuttu EU:n taistelujoukoilla? Se, ettei taisteluosastoja ole käytetty, ei suinkaan ole osoitus niiden tarpeellisuudesta, pikemminkin päinvastoin.

Arvoisa puhemies! EU:n sotilasosastossa panos—tuotossuhde on erittäin heikko. Mitä vastinetta Suomi rahoilleen saa ja mitä valmiudessa oleva maa joutuu maksamaan, jos taisteluosasto aktivoidaan jotain operaatiota varten? Johtovaltioroolin ottaminen sitoisi sotilaallisen kriisinhallinnan resurssit pitkäksi aikaa, ja pelkkä valmiuden luominen maksaisi kymmeniä miljoonia euroja.

Poliittisen tahdon riittämättömyys, taakanjakokysymykset ja erimielisyydet taisteluosaston sopivuudesta ovatkin johtaneet siihen, että taisteluosastoja ei ole käytetty kertaakaan. Päätös taisteluosaston käytöstä edellyttää EU:n kaikkien jäsenmaitten yksimielisyyttä. Jos puhutaan esimerkiksi jonkun kohteen, lentokentän tai sataman turvaamisesta, rajatun alueen haltuunotosta tai niihin rinnastettavasta toiminnasta, on päätöksenteko auttamattomasti jälkijättöistä. Jos ei ole yhteistä tilannekuvaa, kuinka syntyy yksimielinen päätös? Ison-Britannian johtaman taisteluosaston mahdollisesta käyttämisestä todetaan selonteossakin, että tässä vaiheessa on vaikea arvioida, olisiko EU:ssa edellytyksiä tehdä päätös käyttöönotosta ajankohtaisessa kriisissä.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Taisteluosaston koko voi vaihdella 1 000:sta 3 000:een sotilaaseen. Jokaisella valmiudessa olevalla taisteluosastolla on omat erityiset vahvuutensa ja heikkoutensa. Myös mahdollisten operaatioitten luonne voi vaihdella hyvin paljon. Nyt onkin kehitetty työkalu, josta ei tiedetä, mihin ja miten sitä käytetään. Kuitenkin taisteluosastoja on ollut valmiudessa jo vuodesta 2007. EU:n taistelujoukkoja on kaavailtu käytettäväksi usein juuri operaatiossa, jossa siviilikriisinhallinta ja kansainväliset järjestöt ovat tarkoituksenmukaisempia. Taistelujoukkoihin käytettävällä rahalla voitaisiin varustaa huomattavasti suurempi määrä kevyempiä, kutakin tarkoitusta varten räätälöityjä joukkoja. Sotilaallisessa kriisinhallinnassa käyttökelpoisemmiksi ovat osoittautuneet tapauskohtaisesti räätälöidyt joukot, ja mieluiten niiden näkisi toimivan YK-lipun alla.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tulee tarkasti seuraamaan asiantuntijakuulemisten antia valiokuntakäsittelyn aikana, sillä selontekoon kirjatut osallistumisperusteet ovat aika lailla heppoisia.

14.44 **Stefan Wallin r** (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Det ligger ingen som helst dramatik i att Finland åter tänker vara en del av EU-stridsgruppen som ska vara i beredskap andra halvan av 2016. Det är ju britterna som leder den här snabbinsatsstyrkan och det var så sent som i fjol som Finland senast var med, då med Sverige i ledande roll. Sammanlagt har Finland varit med fem gånger tidigare, första gången 2007, och därför kan man med fog säga att det här närmast är business as usual. Det är en del av våra internationella åligganden.

Arvoisa puhemies! Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä Suomen tulee olla aktiivinen, solidaarinen toimija kansainvälisen yhteisön ottaessa tällaisia ja vastaavanlaisia velvoitteita. Tämä on tärkeä osa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme. Tässä odotetaan uskotavuutta ja johdonmukaista toimintaa Suomen taholta.

Maallamme on vahvat perinteet rauhanturvaamistehtäviin osallistumisesta. EU:n nopean toiminnan joukot perustuvat tietysti toisenlaiseen konseptiin, mutta EU:n taisteluosastojen tehtävään kuuluu myös, että ne tarvittaessa voidaan asettaa YK:n käytettäväksi, mikäli YK sitä pyytäisi.

Osaamisemme ja kokemuksemme kansainvälisistä kriisinhallintaoperaatioista ovat tunnetusti korkealla tasolla. Yleisesti voidaan sanoa, että osallistumisemme EU:n taisteluosastoon antaa Puolustusvoimien henkilöstölle arvokkaita kokemuksia, jotka auttavat meitä kehittämään omia puolustusjärjestelmiämme täällä koti-Suomessa. Tämä ei koske vähiten materiaalipuolta, minkä vuoksi on tärkeää, että osallistumme harjoituksiin, joissa materiaalistandardit ovat yhteensopivia.

Vi kan också notera att i den här beredskapsstyrkan, som alltså leds av Storbritannien, deltar förutom Irland också Lettland, Litauen, Sverige och alltså Finland. På alla plan håller vårt försvarssamarbete med Sverige just nu på att fördjupas. När det gäller den här, och också tidigare EU-stridsgrupper där Finland har varit med, har det baltiska inslaget funnits med. Också nu kan man säga att det är strategiskt välkommet att samarbetet mellan några av de nordiska länderna och Baltikum ökar kring Östersjön. Sammansättningen av den här beredskapsgruppen är ett gott uttryck för just detta.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Arvoisa puhemies! Ehkä ei ole paikallaan tämän päivän keskustelussa syventää pohdintoja Suomen kansainvälisestä turvallisuuspoliittisesta roolista. Tähän keskusteluun meidän on syytä palata viimeistään silloin, kun hallitus on luvannut esitellä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selontekonsa kesäkuussa. Saimme kuitenkin jo viime viikon lopulla hiukan maistiaisia siitä, mistä tässä keskustelussa on kyse, kun Suomen mahdollisen Nato-jäsenyyden vaikutuksia arvioinut kvartetti esitteli raporttinsa. (Markus Mustajärvi: Jokainen maa tekee itsenäiset päätökset!) Kun otetaan huomioon myös mahdollinen realiteetti Suomen täysjäsenyydestä Natossa — josta päättäisimme nimenomaan itse, edustaja Mustajärvi — on tärkeää, että Suomen kansainvälisen toiminnan sotilaalliset suorituskyvyt ovat hyvässä kunnossa. Hyvin koulutettu nopean toiminnan suorituskyky on, Suomen tulevasta turvallisuuspoliittisesta ratkaisusta täysin riippumatta, selkeä voimavara kansainvälisesti, mutta se vahvistaa myöskin kansallista puolustusta.

Värderade talman! Finlands linje bör vara den att vi tar vårt internationella ansvar, men samtidigt också att vi alltid satsar på deras trygghet och säkerhet som deltar i operationerna. Deras säkerhet är självfallet på vårt ansvar.

Svenska riksdagsgruppen anser att Finland ska fortsätta att delta i beredskapsturena för EU:s stridsgrupper. Vi har ett kunnande som vi kan bidra med för att öka den regionala säkerheten och stabiliteten i Europa och också i övriga delar av världen.

14.48 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä suhtautuu myönteisesti sotilaallisen kriisinhallinnan yhteistyöhön Euroopan unionin puitteissa. Euroopan unionin korkean valmiuden taisteluosastot ovat osa turvallisuus- ja puolustuspolitiikan yhteistyötä, joka vahvistaa suomalaisten joukkojen osaamista ja valmiutta toimia kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä. Osallistumalla valmiusjoukkoihin pystymme samalla kehittämään Puolustusvoimien toimintatapoja ja vertailemaan harjoituksissa suomalaisten joukkojen kykyä muiden maiden kanssa. Pidämme tärkeänä, että Euroopan unionilla on kyky lähettää joukkoja kriisinhallintatehtäviin nopealla varoitusaajalla. Taisteluosastot ovat olleet käytössä vuodesta 2007 lähtien, ja kuten selonteossa ja tässä keskustelussa on käynyt ilmi, niitä ei ole kuitenkaan tähän päivään mennessä käytetty missään operaatiossa. Kulloinkin puoli vuotta valmiudessa olevat osastot ovat suorituskyvyiltään hyvin erilaisia keskenään, ja niiden soveltuvuus eri tehtäviin vaihtelee suuresti. Taisteluosastojen käytöstä on hyvin vaikeaa päästä poliittiseen päätökseen, sillä vaikka kyseessä on nimellisesti EU:n taisteluosasto niin käytännössä vastuu ja kustannukset mahdollisista operaatioista jäisivät osallistuville maille ja erityisesti osaston johtovaltiolle.

Arvoisa puhemies! Vaikka kokemukset Euroopan unionin taisteluosastoon osallistumisesta ovat Suomen osalta periaatteessa myönteisiä, meidän tulee vakavasti pohtia, miten toimintaa voitaisiin kehittää tulevaisuudessa. Pelkästään kriisinhallintavalmiuksien ja Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittäminen ja mittaaminen ei tuo riittävää lisäarvoa Euroopan unionin taisteluosastojärjestelmälle. Unionin tasolla tulee avata keskustelua siitä, mihin valmiusjoukkoja voidaan käyttää, ja on rehellisesti myönnettävä, että taisteluosastokonsepti ei ole kyennyt toteuttamaan sitä kaikkein keskeisintä tarkoitustaan eli nopeaa reagointia kriisinhallinnassa. Joukot, joita ei käytännössä voi käyttää mihinkään poliittisen päätöksenteon puutteiden sekä erilaisiin tehtäviin sopimattomuuden vuoksi, eivät ole aito-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

ja valmiusjoukkoja. Euroopan unionin kriisinhallintatehtävien kustannusten taakanjakoon tarvitaan uusi selkeä linja, joka mahdollistaisi taisteluosastojen käytön.

Kriiseistä ei ole ollut puutetta. Viime vuosina olemme joutuneet todistamaan useita kriisejä Euroopan unionin lähialueilla. Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä on ollut kansannousuja ja sisällissotia. Ukrainan kriisi osoitti, etteivät aseelliset konfliktit ole historiaa edes Euroopassa. Viime kesän ja syksyn pakolaiskriisi on asettanut jäsenmaiden väliset suhteet koetukselle, ja pakolaisvirrat uhkaavat Euroopan unionin vapaan liikkuvuuden periaatetta. Samalla on huomioitava, että tämän päivän uhat eivät ole enää pelkästään sotilaallisia. Hybridisodankäynti ja hybridiuhat ovat muuttaneet konfliktien luonnetta. Rajapinnat ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden välillä ovat laajentuneet, ja näiden kahden väliset erot alkavat olla kuin veteen piirretty viiva. Viime syksyn Pariisin terrori-iskujen jälkeen testattiin ensimmäisen kerran Lissabonin sopimuksen avunantopykälän merkitystä, ja Ranskan avunpyyntöön vastattiin monen maan taholta myönteisesti. Terrorismi, pakolaiskriisi ja jäsenmaihin kohdistuvat hybridisodankäynnin uhat osoittavat, että Euroopan unioni tarvitsee kattavampaa turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä. Euroopan unionin yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa tuleekin kehittää vastaamaan paremmin tämän päivän ja tulevaisuuden uhkia, ja siksi rohkaisemme hallitusta aloitteellisuuteen painopisteen siirtämiseksi hybridiuhkien torjumiseen Euroopan unionin yhteisessä turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumista Ison-Britannian johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon, mutta samalla kannustamme hallitusta pohtimaan, miten Euroopan unionin taisteluosastojärjestelmän käytettävyyttä kriisinhallintatehtävissä voitaisiin tulevaisuudessa parantaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat kansanedustajat, myönnän tässä vaiheessa ministerille ehkä 2 minuuttia paikan päältä tai pöntöstä, kummin tahansa, ja ministerin puheenvuoroa seuraa lyhyt debatti.

14.53 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskuntaryhmille pääpiirteisestä tuesta valtioneuvoston selonteolle. Kiitos myös kriittisistä huomioista. Ne ovat monin osin perusteltuja.

Etenkin kysymys siitä, miksi EU:n taisteluosastoja ei ole kertaakaan käytetty, on aiheellinen ja nousi useammassakin puheenvuorossa esille. Varmaan tärkein syy on suoraan sanottuna poliittisen tahdon puuttuminen, ja tässä suhteessa EU-maiden kannattaa katsoa peiliin. Toiseksi syynä ovat taakanjakokysymykset, ja kolmantena on kysymys valmiudessa olevan taisteluosaston sopivuudesta ajankohtaisen kriisinhallintatehtävän hoitamiseen. Näitä kysymyksiä on EU-tasolla ratkottava, ja tässä työssä Suomi on ollut aktiivinen ja aikoo olla sitä jatkossakin. On hyvä, että myös eduskunta on tässä suhteessa tilanteen tasalla ja hereillä.

Ongelmat on tiedostettu. Niitä on yritettävä ratkaista, sillä muuten taisteluosastokonseptilla tässä muodossa ei ole kestävää tulevaisuutta. Mainittakoon, että viimeksi kolmisen vuotta sitten Keski-Afrikan tasavallan kriisin yhteydessä olisi ollut mahdollisuus nopeaan toimintaan. Niinpä taisteluosastojen käyttömahdollisuus otettiin esille Suomen ja Ruotsin toimesta, mutta tukea ei muilta mailta riittävästi tullut, ja niinpä joukot Keski-Afrikan tasavallan operaatioon päädyttiin kokoamaan tavanomaiseen tapaan.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Arvoisa puhemies! On hyvä, että eduskunnassa tämän selonteon valiokuntakäsittelyn yhteydessä käydään tarkasti läpi EU:n taisteluosastotoiminnan hyödyt ja haitat.

14.55 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös itse koen niin, että on tärkeää, että Suomi on mukana tässä EU:n joukkojen asettamisessa. Näihin nopean toiminnan joukkoihin tai taistelujoukkoihin 50 suomalaista pääsee mukaan. Kiinnittäisin huomiota, että se on suomalaisille reserviläisille tärkeä osa heidän harjoitustaan samalla, kun niin sanotut ammattisotilaat saavat tärkeää koulutusta. Suomi pystyy kouluttamaan maajoukkoja. He saavat kokemusta näistä kansainvälisistä tehtävistä, mikäli niihin sitten joudutaan.

Täällä on kiinnitetty huomiota siihen, että näitä joukkoja ei ole koskaan tarvinnut lähettää. Tämä itse koulutusvaihe, niin kuin ministeri omassa puheenvuorossaan kertoi, kestää jo kolme kuukautta ja antaa jo siinä vaiheessa hyvää harjoitusta suomalaisille, niin ammatillisille kuin reserviläisille. Tämä näkökulma on minusta syytä huomioida.

14.56 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan EU:n yhteisestä puolustus- ja turvallisuuspolitiikasta ja turvatakuista, on huomattava, mitä ne merkitsevät, ja toisaalta, mitä ne eivät merkitse. Suomelle läntinen yhteistyö on hyväksi ja erittäin tärkeää. EU:n yhteinen politiikka ja turvatakuut velvoittavat, mutta EU ei ole puolustusliitto, eikä siitä ole sellaista tulossakaan. EU:n turvatakuut ovat tärkeä asia, mutta ne eivät yksinään riitä. Sama pätee Suomi—Ruotsi-yhteistyöhön. Se on erittäin hyvää ja toivottavaa, mutta ei yksistään riitä.

Turvallisuuspoliittisten päätösten ja keskustelun tärkein tavoite on aina Suomen turvallisuuden vahvistaminen omasta kansallisen etumme näkökulmasta. Toivottavaa on, että perjantaina julkaistu Nato-arvio käynnistää laajamittaisen, faktoihin perustuvan keskustelun sotilaallisen liittoutumisen ja liittoutumattomuuden vaikutuksista Suomen turvallisuuteen.

14.58 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten puhujamme jo totesikin, perussuomalaiset tukevat kyllä tätä esitystä. Taisteluosastot ovat periaatteessa hyvä yhteistyön muoto, vaikka käytännössä niitä todella ei ole hyödynnetty kertaakaan. EU:n puolustusyhteistyöllä on hyvä olla myös jokin käytännöllinen sisältö. Olen itsekin siellä istunut aikanani europarlamentin puolustusasiain alivaliokunnassa, jossa käytännön sisältöä todella konkreettisesti kaivattiin, että oli edes jotain, mitä oikeasti tehdä. Tätä kautta, myös tämän toiminnan kautta, edes yhdessä harjoittelu käytännössä, kuten sanoin, toteutuu.

Silti, kuten täällä on monesti tuotu jo esiin, selkeämpi tehtävän ja käyttötarkoituksen määrittely on pitkällä aikavälillä varmasti mielekäästä. Itsekin entisenä rauhanturvaajana ymmärrän, että tällainen loputon harjoittelu ilman käyttöä ei tietenkään sitten joukkojen (Puhemies koputtaa) olemassaolon oikeutukseksi jatkuvasti riitä. Estehän ei tosin ole ollut, kuten ministerikin totesi, niinkään (Puhemies koputtaa) joukoissa itsessään, vaan ylipäänsä EU:n yhteisessä ulkopolitiikassa, jossa tätä yhteistä halua ei ole tähän asti löytynyt. Mutta kuten sanottu, totean ihan rauhanturvaajana omasta kokemuksestani, ettei YK:nkaan (Puhemies koputtaa) rauhanturvaajia varmaan ylläpidettäisi, jos he vain ikuisesti harjoittelisivat eivätkä ikinä tulisi käytäntöön.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

14.59 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten tässä keskustelussa yhteisesti on todettu, Suomi on johdonmukaisesti ollut tukemassa tätä taisteluosastokonseptia. Toivoisin, että ministeri voisi vielä varmemmaksi vakuudeksi nyt kertoa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän esittämään kysymykseen vastauksen, onko mielestänne näköpiirissä Suomen hallituksen kannan muutos suhteessa tähän taisteluosastokysymykseen, onhan Euroopan unionin piirissä laajemminkin nyt johtuen erilaisista turvallisuuspoliittisista uhistakin puhuttu oikeastaan tästä EU-yhteistyöstä enemmän kuin pitkiin aikoihin. Lisäksi haluaisin tiedustella, näettekö te, että EU:n globaali ulko- ja turvallisuuspoliittinen strategia voisi antaa joitakin viittekehyksiä nyt myös tämän taisteluosastokonseptin kehittämiseksi, koska tästäkin keskustelusta voi päätellä, että (Puhemies koputtaa) vähän kehitettävääkin olisi.

15.00 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, kuten todettua, EU tarvitsee nopeiden joukkojen lisäksi nopeampaa päätöksentekoa. Kysynkin, miten Suomi osaltaan aikoo edesauttaa nopeampaa päätöksentekoa tilanteissa, joissa nopeita joukkoja tarvitaan. Toinen kysymykseni: tarvitaanko hallituksen mielestä nopeiden joukkojen operaatioihin YK:n mandaattia?

15.01 **Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Puhemies, talman! På det nordiska utrikesministermötet i Haiko i Borgå i går betonade alla de nordiska länderna att de kraftfullt stöder en fördjupad dialog och ett samarbete mellan Nato, mellan Finland och mellan Sverige, och här citerar jag den gemensamma debattartikel som ministrarna hade i gårdagens Hufvudstadsbladet.

Porvoon ulkoministerikokouksessa eilen, jossa pohjoismaiset ulkoministerit olivat koontuneet, tämän päivän pääaihe tuskin oli mikään kioskinakaatajakysymys, mutta sen sijaan puhuttiin taatusti ja todistettavasti pohjoismaisen turvallisuuspoliittisen yhteistyön ja puolustusyhteistyön tulevaisuuden näkymistä. Kysyisin ministeri Niinistöltä: Mitä tietoa teillä on näistä keskusteluista? Tuliko siellä jotain uutta esille, ja mitähän Haikon kokouksesta jäi tältä osin käteen?

15.02 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taisteluosastokonseptiin tehdyt sijoitukset ovat tuottaneet koulutuksellista hyötyä Puolustusvoimillemme, mutta onhan tämä kaiken kaikkiaan kallis järjestelmä pelkkänä harjoitustoimintana. Selonteosta löytyy lyhyt ylimalkainen kappale siitä, miten Suomen näkemyksen mukaan tätä konseptia tulisi tulevaisuudessa kehittää, mutta toivon, että te, ministeri, avaisitte hiukan enemmän tätä, esimerkiksi sitä, millä tavalla tätä yhteisrahoituksen lisäämistä voitaisiin kehittää.

Sitten vielä toinen kysymys liittyen johtovaltio Britannian tilanteeseen. Taisteluosastojen käytölle on kaksi vaikeaa edellytystä, toisaalta nämä kustannukset, jotka lankeavat erityisesti johtovaltiolle, ja sitten kysymys poliittisesta yhteisymmärryksestä. Kun Britannialla on nyt käymistila menossa suhteessa Euroopan unioniin, niin miten näette, että se vaikuttaisi, mikäli tällainen mahdollinen tositalanne tulisi vastaan tämän vuoron aikana?

15.03 **Pertti Salolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suurin kritiikkihän täällä nyt on kohdistunut siihen, että näitä taisteluosastoja ei ole käytetty. Toki on myön-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

nettävä, että olisi erittäin hyvä, jos olisi sopivissa tilanteissa voitu käyttää niitä, mutta osittain tämä kritiikki on kuitenkin väärä. Se on väärä siinä mielessä, että on erittäin tärkeätä, että Suomen puolustusvoimat saavat kansainvälistä yhteistoimintakykyä näitten harjoituksen kautta, ja sillä on mitä suurin merkitys meidän Puolustusvoimillemme, jotka pyrkivät tähän niin sanottuun interoperabilityyn eli yhteensopivuuteen. Tähän voisi todeta hieman retorisesti, että eihän Suomenkaan puolustusvoimia lakkauteta, vaikka ne vain harjoittelevat. Eli toisin sanoen kyllä harjoituksella on myöskin erittäin suuri merkitys.

Mitä sitten tulee kaiken kaikkiaan siihen, miten tässä pitäisi mennä eteenpäin, nythän Pariisin terrori-iskujen jälkeen Euroopan unioni on (Puhemies koputtaa) herännyt tähän turvallisuuspoliittiseen ajatteluun, ja nyt olisi aivan oikea hetki, että Suomen ja Ruotsin hallitukset yhdessä nostaisivat EU:ssa esille tämän kysymyksen ja ylipäätään tämän turvallisuuspoliittisen (Puhemies koputtaa) asian vahvemmin Euroopan unionin puitteissa.

15.04 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Euroopan unionin taisteluosasto on kuin vakuutus, jota ei ole tarvittu. Toisaalta hyvä, ettei ole tarvittu, mutta kynnys taisteluosaston käytölle on kyllä jäänyt kieltämättä epäselväksi, ja toivottavasti Euroopan unionin globaali strategia tuo tähän tarvittavaa vastausta.

Olisin kysynyt samaa kuin edustaja Räsänen brexitistä. Jos Iso-Britannia päättää erota Euroopan unionin jäsenyydestä, prosessi toki kestää useamman vuoden, mutta näkeekö ministeri välittömiä vaikutuksia kansanäänestyksellä tähän johtovaltion rooliin?

Suomi toimii vakauttavana voimana monessa kansainvälisessä organisaatiossa, myös Euroopan unionissa, ja meidän oma roolimme kriisinhallinnassa on ollut pitkä ja merkittävä. Haluan tässä nostaa esille keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja, edustaja Vanhasen ryhmäpuheenvuoron, jossa ansiokkaalla tavalla kuvattiin Suomen roolia kriisien hallinnassa ja myös (Puhemies koputtaa) terminologian osalta, että emme puhuisi vain taisteluosastoista, vaan näkisimme tämän kriisinhallinnan roolin, puhumattakaan ulkomaalaisista lentokoneista ja niiden lentoreiteistä.

15.06 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kari käytti hyvää termiä: tässä on vähän kyse vakuutuksesta. Luulen, että näiden taisteluosastojen merkitys historiallisessa perspektiivissä näkyy vasta vuosien, vuosien päästä. Varmasti tämä toimintakonsepti tulee vielä muuttumaan. Ehkä se seuraava askel pikemminkin on kiinteämpi valmius nopeaan toimintaan.

Silloin, kun osastokonseptin perustamisesta tehtiin päätökset vuonna 2004 ja toimeenpano ensimmäisen kerran 2007, niin tämä perustui nimenomaan YK:n pääsihteerin voimakkaaseen vetoomukseen meille siitä, että luotaisiin yksikköjä, jotka kykenevät nopeasti muutamassa päivässä menemään paikkoihin kansanmurhien tai muiden kriisien estämiseksi. Useasti sitä ensivaihetta sitten seuraisi pidemmälle menevä operaatio, joita joudutaan suunnittelemaan ja kokoamaan pidempään, mutta tämä on nyt tietynlainen ensiapu ja vakuutus. Tämän kustannukset verrattuna EU:n jäsenmaiden koko puolustusbudjetteihin ovat sittenkin marginaaliset. Tässä mielessä tämä vakuutus-termi oli minusta hyvä, ja hyötysuhde on kelpoinen.

15.07 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä vakuutus-termi on todella hyvä. Täytyy muistaa, että EU on Suomelle myös turvallisuuspoliittinen ratkaisu. Sitä ei pidä unohtaa. Nyt erityisesti Pariisin iskun jälkeen, kun näyttää siltä,

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

että EU ottaa harppauksen eteenpäin, kun Ranska aktivoi nimenomaan tämän avunanto-, ei siis yhteisvastuulausekkeen, tämän 42.7:n, niin nyt tässä tilanteessa on tärkeää, että annetaan täältä selkeä viesti, että Suomi tukee EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen ulottuvuuden kehittämistä.

Suomen ulkopoliittikkaa on luonnehdittu nimenomaan tällä termillä, "vakauspoliittikka", johon kuuluu se, että Suomi ja myös Ruotsi ovat sotilasliittojen ulkopuolella ja toimivat vakauttavina tekijöinä. Tässä suhteessa annan myös tunnustuksen edustaja Vanhasen termille, kun hän totesi, että vähempikin sotaretoriikka riittää. Olen tismalleen samaa mieltä. Sekin tukisi tätä meidän pitkään jatkunutta ulkopoliittista vakauspoliittikkaa. On tärkeää, että ne voimat, jotka (Puhemies koputtaa) ovat olleet tämän linjan takuumiehinä ja -naisina, tekevät tiivistä yhteistyötä myös jatkossa.

15.08 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos muistelee tätä taisteluosastojen perustamisen historiaa, niin kyllähän lähtökohta oli nimenomaan se, että sillä haettiin kriisinhallintaa, ongelmien ratkaisua ja haluttiin estää kansanmurhat. Ei silloin perusteltu asiaa kansallisen puolustuskyvyn kehittämisellä. Se tuntuu olevan tänä päivänä se päällimmäinen peruste.

Mutta ihmettelen kyllä, mihin se EU-kriittisyys katoaa silloin, kun puhutaan Euroopan unionin yhteisestä puolustus- ja turvallisuuspolitiikasta. Ja samalla tapaa se katoaa silloin, kun puhutaan EU-rahoituksen lisäämisestä puolustussektorilla.

Mutta olipa kyse sitten Nato-selvityksestä, ulko- ja turvallisuuspolitiikasta yleensä tai vaikka Lissabonin sopimuksen velvoitteista, niin Suomen tulee aina tehdä kansalliset, itsenäiset ratkaisut. Eli siinä suhteessa olen kyllä täysin tasavallan presidentin kannalla, toisin kuin ne, jotka ovat nytten viemässä rinta rinnan, ja tulkitsevat tätä Nato-selvitystä niin, että se tarkoittaa nimenomaan sitä, että Suomi ei voi tehdä itsenäisiä ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro edustaja Mustajärven puheenvuoron johdosta. — Edustaja Vanhanen.

15.09 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mustajärvi on oikeassa siinä, että koko tämä konsepti EU:ssa, pitkälti YK:n pyynnöstä, perusteltiin nimenomaan muun muassa kansanmurhilla. Mutta kun Suomi teki omaa päätöksentekoaan siitä, kannattammeko tätä ja olemmeko edistämässä tätä ja lähemmekö mukaan, niin kuin lähdimme ensimmäisiin taisteluosastoihin, niin siihen sisältyy myös analyysi siitä, millä tavalla näitten varojen käyttäminen tähän tarkoitukseen palvelee myös meidän oman puolustuksemme kehittämistä. Ja ne perustelut olivat puoltamassa sitä, että meidän kannattaa myös tältä kannalta lähteä mukaan.

15.10 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nato-keskustelu on oma keskustelunsa, ja olisi toivottavaa, että hallitus toisi tämän selvityksen myös eduskunnan keskusteluun tähän saliin. On arvokasta, että täällä annetaan laaja tuki. Suomen on tärkeää olla mukana EU:n taisteluosastotoiminnassa. Sotilasliittoon kuulumattomalle maalle on tärkeää, että otamme kaiken hyödyn irti, mitä EU:sta on saatavana. Pariisin iskujen jälkeen Lissabonin avunantolauseke aktivoitui ja kaikki vastasivat siihen nopeasti "kyllä". On sotilasliittoon kuulumattomalle maalle arvokasta, että näin toimittiin, ja meille tällainen laava tulkinta tästä avunantolausekkeesta on varmasti eduksi.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Ja haluan myös kiittää ministeriä siitä, että edellisen vastaaventyypin keskustelun jälkeen saimme hyvän selvityksen, että kriisinhallintaveteraaniohjelma on etenemässä tämän vuoden aikana. Se koskettaa myös näitä naisia ja miehiä, kuten kaikkia, jotka me lähetämme kriisinhallintatehtäviin. Kannamme vastuun pahimmallakin hetkellä.

15.11 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalaisen oman turvallisuuden ja puolustuksen lisäksi meillä on oltava leveämmät hartiat, ja siihen EU on ollut se sosialidemokraattienkin tukema vaihtoehto. Me saamme sieltä oppia, niin kuin on tässä todettu, mutta ne turvaavat kuitenkin isossa kuvassa meidän yhteistä eurooppalaista turvallisuutta.

Tässä on ollut näitä kysymyksiä siitä, onko järkevää maksaa niin suurta hintaa harjoitustoiminnasta ja muusta, ja sitten toisaalta tästä päätöksenteosta ja osittain myöskin niistä tehtävistä, mihin taistelujoukkoa voidaan käyttää tai ei.

Kysymykseni ministerille on, että onko Euroopan unionin sisällä keskustelua tästä päätöksentekojärjestelmästä tai tästä nykyisin rajatusta tehtävien laajentamisesta tai muuttamisesta johonkin toiseen suuntaan. Ja toinen kysymys: tässä nämä johtovastuut ovat nyt Britannialla, joka on tietenkin tässä omassa prosessissaan, mutta onko muuten tulevaisuudessa innokkaita johtovastuun ottajia?

15.12 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ainakin minun ajatteluni lähtee siitä — ja toivottavasti monen muunkin — että kun kansainvälisiin operaatioihin osallistutaan, puhutaan niin kriisinhallinnasta kuin muusta harjoittelutoiminnasta, niin aina keskiössä on meidän oma kansallinen puolustus ja sen pitää olla sitä tukevaa. Meillä on kuitenkin uniikki järjestelmä Euroopankin mittapuussa, yleinen asevelvollisuus ja reserviläisiin pohjautuvat joukot, ja meidän reserviläiset saavat tärkeätä kansainvälistä kokemusta näiden toimintojen kautta.

EU:n taistelujoukot ovat tärkeä osa tätä meidän yhteistä EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, mutta näiden joukkojen hyödyntäminen — tästäkin on tänään keskusteltu — on jäänyt oikeastaan olemattomaksi, sitä ei ole tehty, ainoastaan harjoittelutoimintaa. Kysyinkin ministeriltä: voisiko kriisinhallintatehtävissä hyödyntää — esimerkiksi kun viime kaudella puhuttiin paljon Malin operaatiosta, niin olisiko tämäntyyppisiin (Puhemies koputtaa) operaatioihin mahdollisuus hyödyntää — näitä joukkoja (Puhemies koputtaa) käytännössä enemmän?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Tuppurainen, Vikman, Pakkanen ja Lindtman ja ministerille sen jälkeen pari minuuttia. Ja sitten vähitellen, vähitellen siirryttäisiin puhujalistaan.

15.14 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on Suomelle aivan perustavanlainen turvallisuusyhteisö, ja EU:n turvallisuus- ja ulkopolitiisessa yhteistyössä tapahtuu tällä hetkellä hyvin paljon. Se on ajankohtaista muun muassa tämän avunantolausekkeen aktivoimisen myötä ja myös sen myötä, että korkea edustaja Federica Mogherini valmistelee tätä globaalistrategiaa, jossa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa vielä linjataan tarkemmin.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Toisaalta yhteistyössä on myös huolenaiheita esillä, joista keskeisin liittyy täällä jo mainittuun mahdolliseen Ison-Britannian irtoamiseen koko Euroopan unionista ja eurooppalaisesta yhteistyöstä, ja sen mukanaan tuomia riskejä ei liene syytä enempäänsä korostaa.

Suomelle on tärkeätä vaalia eurooppalaista yhteistyötä. Meidän etumme ei ole EU:n hajoaminen ja palaaminen takaisin suurvaltojen Eurooppaan. Senpä tähden meidän tulee sitoutua eurooppalaiseen yhteistyöhön ja olla mukana taisteluosastojen toiminnassa ja myöskin vahvasti kehittämässä taisteluosaston toimintaa.

15.15 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotkut täällä tahtovat nähdä sotaretoriikkaa. Sellaista en tunnista. Sotaretoriikan maalailijat kuitenkin unohtavat sen tosiasian, että kun haluamme rauhaa, niin meidän on varauduttava puolustamaan niin uskottavasti, että kenenkään ei yksinkertaisesti kannata Suomea uhata tai Suomeen hyökätä. Tältä kannalta maailman vahvimman puolustusliiton turvatakuut olisivat merkittävä lisä omaan kansalliseen puolustukseemme, kuten asiantuntijoiden Nato-arviostakin ilmenee. Turvallisuuspoliittisten päätösten tärkein tavoite on aina Suomen oman turvallisuuden vahvistaminen. Meidän omasta uskottavasta puolustuksesta on joka tapauksessa huolehdittava, ja yksin (Puhemies koputtaa) ei kannata jättäytyä.

15.16 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulun niihin joukkoihin, jotka pitävät tärkeänä Suomen omia puolustusvoimia, ja koen niin, että tällainen mukanaolo taistelujoukoissa vahvistaa meidän omaa puolustuskykyämme ja reserviläisten mahdollisuutta harjoitella. Itse olen ollut mukana YK-joukoissa ja koen niin, että on vähän erikoista, että keskusteluun nousevat täällä nämä joukot, joita ei ole tarvinnut käyttää. Minusta se on vain hyvä, että maailmalla ei ole sellaisia kriisejä, missä tällaisia joukkoja olisi. Pidän arvokkaana sitä edustaja Salolaisen näkemystä, etteihän Suomikaan omasta puolustuksestaan luovu, vaikkei sitä tarvitse käyttää. Eversti Paronen aikanaan kertoi Namibiassa, että voimaa pitää näyttää, jotta sitä ei tarvitsisi käyttää. Tämä on minusta hyvä periaate tällaisissa YK-johtoisissa ja näissä kansainvälisissä tehtävissä.

15.17 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Osin tähän Vikmanin puheenvuoroon viitaten, vaikka tästä nyt ei Nato-keskustelua tehdä, sanon, että minusta se osoittaa sen, että on todella tärkeää, että erityisesti ne puolueet, jotka ovat Suomen pitkän, vakaan ulkopoliittisen linjan, vakauspolitiikan — johon kuuluu se, että Suomi pysyy sotilasliittojen ulkopuolella ja se on vakauttava tekijä — kannalla, kaikki ne voimat nyt tekevät tiivistä yhteistyötä, sen voi tässäkin todeta.

Mutta halusin puuttua tähän edelliseen puheenvuoroon, tähän turvatakuukeskusteluun. Aikanaan puhuttiin siitä, merkitsevätkö nämä mitään, ja edustaja Vikman ensimmäisessä puheenvuorossaan — vähän samaa retoriikkaa — muistutti, että meidän pitää muistaa, mitä ne eivät merkitse. Kun edustaja Heinonen täällä totesi, että meitä palvelee tällainen laaja tulkinta ja ikään kuin (Puhemies koputtaa) proaktiivinen ajatus ulko- ja turvallisuuspoliittisesta yhteistyöstä EU:ssa, niin olen kyllä tässä Heinosen tulkinnan kannalla (Puhemies koputtaa) enemmän näitten turvatakuiden osalta EU:ssa. EU on meille turvallisuuspoliittinen ratkaisu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja viimeinen vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

15.18 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Mielestäni keskustan ryhmäpuheenvuorossa esiin tullut termin kyseenalaistaminen, että onko "taistelujoukot" tai "taisteluosasto" oikea termi näille Euroopan joukoille, oli hyvä huomio. Ja on aivan totta, että kun kyse on kriisinhallinnasta ja on paljon myös tehtäviä, missä he suojaavat nimenomaan siviilejä, niin antaa ehkä väärän kuvan tämä taistelujoukko-sanan käyttö, ja siihen todellakin kannattaa kiinnittää huomiota.

Sitten minä haluaisin nostaa tämän kriisinhallinnan kokonaisvaltaisen näkökulman. Elikä EU:ssa myös siviilikriisinhallintatoimintaa tehdään ja sitä halutaan kehittää yhdessä sotilaallisen kriisinhallinnan kanssa, samoin kuin Suomessa. On nostettu esiin, että sitä pitäisi entistä enemmän miettiä kokonaisvaltaisesti. Olisin kysynyt ministeriltä: miten tässä asiassa on edetty niin EU:n tasolla kuin meillä Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministerille 2 minuutin vastauspuheenvuoro.

15.19 Puolustusministeri Jussi Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia kysymyksistä, kommentaistoista, huomioista.

Kysymyskirroksen aloitti edustaja Pakkanen, joka totesi, että EU:n taisteluosastot ovat tärkeää harjoitusta reserviläisille. Sitä ne toki ovat, mutta on aina muistettava perinteisten reservien kertausharjoitusten kustannustehokkuus ja vaikuttavuus, kun puhutaan Suomen puolustuskyvyn kehittämisestä.

Edustaja Huovinen kysyi hallituksen kannasta taisteluosastokysymykseen tulevaisuudessa. Tämänhetkinen kantahan käy tästä selonteosta ilmi, mutta totta kai seuraamme keskustelua EU-tasolla ja toivomme, että tämä EU:n valmisteilla oleva globaali strategia antaisi eväitä taisteluosastokonseptin järkevään uudistamiseen. Tähän samaan kysymykseen tarttuivat myös edustajat Räsänen ja Savola ja taisi tarttua edustaja Paaterokin.

Edustaja Aalto kysyi Suomen kykenevyydestä nopeaan päätöksentekoon. Siitä mielestäni on esimerkki kolmen vuoden takaa, kun olimme valmiit Keski-Afrikan tasavallan operaatiosta päättämään kertomani mukaisesti.

Edustaja Wallinille totean, että minulla valitettavasti ei ole tietoa tästä pohjoismaisten ulkoministereiden Haikon kokouksesta. En ole vielä ministeri Soinin kanssa asiasta ehtinyt puhua.

Edustaja Kari vertasi varsin osuvasti EU:n taisteluosastokonseptia vakuutukseen, ja hän kysyi, taisi olla edustaja Räsänen tavoin, Ison-Britannian erosta brexitistä. En usko, että jos brexit toteutuisi, kansanäänestys sanoisi "ei". En usko, että sillä olisi välittömiä vaikutuksia Ison-Britannian johtorooliin nyt kyseessä olevassa taisteluosastossa.

Edustaja Lindtman otti esille sotaretoriikan. Ja taisi olla edustaja Mikkonen, vai oliko se niin, että edustaja Vanhasen aloitteesta tämä keskustelu käytiin, ja Kari myös. Totean — tämä on tietysti mielipidekysymys, onko se sotaretoriikkaa vai ei — että englanninkielinen nimi on EUBG eli battlegroup-taisteluosasto, siinä mielessä oikea käännös. Kyseessä on yleinen sotilastermi, joka viittaa joukkoon, joka kykenee itsenäiseen toimintaan. Siinä mielessä nimi on edelleenkin perusteltu.

Edustaja Paatero kysyi, tiedänpö, onko taisteluosastojen johtovastuun innokkaita ottajia tulevaisuudessa. En tiedä, mutta sen tiedän, että Suomi ei ainakaan tässä taloudellisessa tilanteessa. Tällaisen Ison-Britannian kaltaisen johtovastuun ottaminen sopii ammattiarmeij-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

jalle, mutta reserviläisistä koostuvalle armeijalle se olisi tavattoman kallis. Puhutaan kymmenistä ellei sadoista miljoonista euroista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme puhujalistaan.

15.22 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Suomi osallistuu EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroon nyt kuudetta kertaa. Eli tämä ei ole nykyisen hallituksen keksintö. Suomi osallistuu tällä kertaa valmiusvuoroon 52 sotilaan voimin, ja osallistuminen maksaa meille veronmaksajille 2,6 miljoonaa euroa eli kymmenyksen siitä, mitä se on maksanut aikaisemmin. Päätöstä seuraaviin valmiusvuoroihin osallistumisesta ei ole vielä tehty, mutta pidän henkilökohtaisesti tärkeänä, että olemme siellä, missä saamme uutta sotilaallista osaaamista ja kokemusta sotilaallisesta yhteistyöstä muiden EU-maiden kanssa.

Pitää muistaa myös se seikka, että Euroopan unionilla ei ole omia itsenäisiä puolustusvoimia. Senkin vuoksi tällaiset harjoitukset ovat tärkeitä. Olisi kuitenkin hyvä, että osastot rahoitettaisiin yhteisesti, jolloin Suomen osuus voisi edelleen pienentyä tästä 2,6 miljoonan osuudesta. Tärkeintä on kuitenkin miettiä, mitkä ovat Suomen valmiusvuoroihin osallistumisen todelliset hyödyt ja haitat ja miten toimintaa voitaisiin entisestään järkevöittää. Tässä on mietittävä nimenomaan Suomen etua. Samalla on selkiytettävä, millaisia suunnitelmia EU on tehnyt taistelutoiminnan kehittämisen suhteen.

Mielestäni tärkeimpänä hyötynä tällaiselle toiminnalle on sotilaallinen yhteistyö EU-maiden kanssa ja nimenomaan siksi, ettei EU:lla ole omia asevoimia. Mikäli joukkojen tarkoituksena on jatkossakin, että heitä voitaisiin käyttää kriisinhallintatehtäviin tilanteissa, joissa tarvitaan nopeaa reagoitua yllättävästi syntyneeseen kriisiin, niin tehtäviä varmasti tulevaisuudessa riittää.

15.24 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Itse päätös sotilasosaston lähettämisestä ei luvalla sanoen ole mitenkään vaikea tai kauaskantoinen. Suomi on osallistunut tähän toimintaan jo useita kertoja aiemminkin. Odotettavissa on tälläkin kertaa harjoittelua, joka yhteistoimintakykyä parantaessaan on sinänsä varsin arvokasta.

Osaston käyttö operaatioissa on sitä vastoin epätodennäköistä. Tulevia kriisejä on vaikea ennakoida. Silti lienee todennäköistä, että sellainen operaatio, josta kaikki 28 EU-maata pääsisivät yhteisymmärrykseen, ei toteudu tämän vuoden aikana. Tämä päätöksentekojärjestelmä onkin pohtimisen arvoinen. Kukaan meistä ei tietenkään halua, että osastolle tulisi pakko, saati kiire, ryhtyä sotilasoperaatioon. Mutta pidän selvänä, että järjestelmän ylläpito on mielekästä vain, jos sitä voidaan käyttää. Suomen tulisi määrätietoisesti hakea poliittista yhteisymmärrystä järjestelmän toimivuuden lisäämisestä.

Arvoisa puhemies! Eurooppalainen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on ajankohtainen. Saksa on laatimassa uutta tilannearviota, johon sisältyy aiempaa aktiivisempi rooli turvallisuuspolitiikassa ja puolustuksen resurssien lisäys. Saksan aktivoituminen tukee Euroopan turvallisuutta, niin paljon on maailma muuttunut.

Toisaalla eurooppalainen turvallisuusrakenne uhkaa haurastua. Mikäli Britannia lähtee Euroopan unionista, on se katastrofaalista myös ja varsinkin Euroopan turvallisuudelle. Suomen kansallisen edun kannalta yhteistyörakenteet ovat tärkeitä. Emme halua hajoavaa EU:ta ja sen tilalle suurvaltojen Eurooppaa. Meidän on viestittävä yhteistyöhakuisuutta ja sitouduttava nyt puheena oleviin toimiin.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

15.26 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomi on ollut aktiivisesti mukana osallistumassa EU:n taisteluosaston toimintaan, ja toiminnasta saadut kokemukset ovat olleet myönteisiä. Kriisinhallintaoperaatioissa Suomella on ollut perinteisesti myös kansainvälisesti tunnustettu korkea osaamisen taso. Tätä osaamista pystytään EU:n taisteluosastoon osallistumalla pitämään ajantasaisena sekä kehittämään. Taisteluosastoon osallistuneita henkilöitä on toiminnassa mukanaolon jälkeen voitu käyttää myös erilaisissa kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä ja näin hyödynnetty saatu kokemus laajemmalla kentällä. Voidaan sanoa, että EU:n taisteluosastoon osallistuminen ja Suomen toiminta kriisinhallinnassa tukevat toisiaan.

Moniin muihin maihin verrattuna Suomen puolustus on poikkeuksellinen. Oman maan puolustuksemme perustuessa vahvaan reserviläisarmeijaan sekä liittoutumattomuuteen on muilla toiminnassa olevilla mailla käytössä joko ammattiarmeija tai jäsenyys puolustusliitossa tai molemmat. Nyt kyseessä olevassa osastossa Irlannin lähtökohdat ovat samankaltaiset kuin meillä. Irlannilla ei ole ammattisotilasta koostuvaa armeijaa, ja he ovat liittoutumattomia kuten Suomi.

Nykykaikaisen kriisin eskaloituessa voimankäyttöön ehkä hyvinkin nopeasti on tärkeää, että Suomella on mahdollisuus ottaa oppia muiden maiden toimintatavoista. Tämän lisäksi Suomella tulee olla kyky siirtää saadut opit osaksi omaa maanpuolustustamme sekä yleiseen kriisinhallintaan. Tätä tavoitetta tukee se, että nyt perustettava osasto koostuu hyvin pitkälti toimintaan sitoutuneista reserviläisistä, jolloin osaston toiminnasta saadut opit ja kokemukset saadaan kantahenkilökunnan lisäksi myös suoraan aktiivisten reserviläisten käyttöön.

Taisteluosasto koostuu hyvin erilaisista joukoista, jotka yhdessä tuovat sille vaadittavan operatiivisen toimintakyvyn mahdollistaen osaston itsenäisen toiminnan erilaisissa toimintaympäristöissä. Suomesta suurin osallistuva yksikkö on tiedustelujoukkue. Nykykaikaisessa, nopeasti muuttuvassa ympäristössä tiedon keruu ja sen analysointi ovat kriisin aikana erittäin keskeisiä johtamisen työkaluja. Osallistumisella saadaan varmasti lisäarvoa suomalaisen tiedustelutoiminnan ajantasaiselle kehittämiselle. Yhteisen taisteluosaston toiminnassa esiintyneisiin haasteisiin on aktiivisesti lähdetty kehittämään ratkaisuja, esimerkiksi eri osallistujien välistä kommunikaatiota kehittämällä. Tämä on osoitus joukon toimintakyvystä sekä siitä, että toiminta kehittyy ajan vaatimusten mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Osallistumalla EU:n taisteluosastoon yhdessä muiden maiden kanssa kehitämme sekä yhteistyötä muiden EU-maiden kanssa että omaa osaamistamme ja kykyä nopeaan toimintaan kriisinhallinnassa. Tämän lisäksi joukkoihin osallistuminen on kustannustehokas tapa kouluttaa sekä Puolustusvoimien kantahenkilökuntaa että reserviläisiä nykyaikaisiin kriisitilanteisiin kansainvälisessä toimintaympäristössä.

15.30 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on tärkeä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Näin Suomi osoittaa, että se haluaa osaltaan olla tukemassa rauhaa, turvallisuutta ja vakauden ylläpitoa maailmassa. Sotilaallinen kriisinhallinta on osa kriisinhallinnan kokonaisuutta, ja tähän osaan kuuluvat myös nämä Euroopan unionin taisteluosastot, joista tänään keskustelemme.

Kansainväliset kriisinhallintaoperaatiot ja niihin valmistautuminen, kuten nyt kyseessä olevien taisteluosastojen kohdalla, parantavat tietyllä tavalla myös kansallista puolustuskykyämme, kun reserviläiset ja kantahenkilökunta pääsevät harjoittelemaan myös kansainvälisessä toiminnassa. Tässä mielessä EU:n nopean toiminnan taisteluosastotoiminta on

myös hyödyllistä Suomelle, vaikka tähän mennessä taisteluosastoja ei onneksi olekaan käytetty vastauksena mihinkään konkreettisiin kriisitilanteisiin. Valmiusvuoroissa ollutta suomalaishenkilöstöä on myöhemmin käytetty erilaisissa kriisinhallintaoperaatioissa, ja myös jatkossa Suomella täytyy olla tarvittaessa kyky toimia nopeastikin EU:n sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa.

Mitä tulee taisteluosastokonseptin toimivuuteen, on siinä ollut toki matkan varrella hankaluuksia. Ei ole välttämättä löytynyt yhteistä poliittista tahtoa, tai taisteluosastosta päävastuussa ollut valtio ei ole suostunut kantamaan operaatiosta syntyvää taloudellista taakkaa. Muutaman kerran taisteluosastojen käyttöähän on harkittu, kuten Kongoon vuosina 2005—2006, Tšadiin ja Keski-Afrikan tasavaltaan itse asiassa pariinkin otteeseen. Mutta lopulta on kuitenkin päädytty sitten erikseen suunniteltuun EUFOR-operaatioon.

Arvoisa puhemies! Suomi on puhunut pitkään EU:n taisteluosaston käytettävyyden puolesta. Järjestelmän ongelmat eivät ole syy luopua EU:n taisteluosastoista vaan kehittää niitä edelleen osana EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Kun katsotaan laajasta näkökulmasta, viime vuosina EU:n huomiota ja resursseja ovat vieneet talousongelmat ja pakolaiskriisi eikä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen ole ehditty panostaa samalla lailla kuin olisi ollut syytä. EU kuitenkin tarvitsee kompetenssia myös tällä alalla, ja taisteluosastojen kehittäminen on siihen yksi hyvä väline. Suomi on lähettänyt osastoja EU:n taisteluosastovalmiusvuoroon jo itse asiassa viisi kertaa aikaisemminkin, eli kysymyksessä ei ole mikään uusi asia kohdallamme. Budjetissa valmiusvuoron kustannukseksi on arvioitu noin 2,6 miljoonaa euroa, ja Suomi maksaa osallistumisesta mutta myös hyötyy itse toki nopean toiminnan valmiuksien ja kriisinhallintakyvyn kehittymisestä sekä tärkeistä yhteistyökuvioista eri EU-maiden kanssa.

On onni, jos tulevaisuudessakaan taisteluosastoille ei tule tositilanteen käyttötarpeita, mutta silti Suomen täytyy toimia siihen suuntaan, että taisteluosastot olisivat todella käytettävissä siinä tapauksessa, että tarve kriisissä jossakin päin syntyisi.

15.34 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Suomella on pitkät perinteet rauhanturvaamisen ja monenkeskisen kansainvälisen yhteistyön alueella. Asemamme on vakiintunut sotilasliittoon kuulumattomana mutta eurooppalaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tukevana maana. Jäsenyytemme Euroopan unionissa on keskeinen turvallisuuspoliittinen valinta. On tärkeää, että tuemme jatkossakin EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamista.

Eurooppa kuitenkin kantaa nyt valtavaa ristiä harteillaan, sillä se ei ole onnistunut luomaan rauhaa ja vakautta lähialueilleen. Arabikevään tuoma toivo paremmasta on haihtunut. Itsevaltiaita ei ole saatu kukistettua, vaan väkivallattomat mielenosoitukset köyhyyttä ja korruptiota vastaan on tukahdutettu väkivaltaisesti, mikä on raivannut tilaa terroristeille, joita karkuun ihmiset ovat joutuneet lähtemään kotimaastaan kohti Eurooppaa.

Arvoisa puhemies! Yhteiskuntien levottomuuksia ruokkivat nuorisotyöttömyys, epävakaa yhteiskunta, koulutuksen ja terveydenhuollon puute, eriarvoisuus ja korruptio. Viha muhii ja kasvaa, jos kansalaisilla ei ole ihmisoikeuksia ja poliittisia vaikutusmahdollisuuksia eikä tulevaisuudentoivoa. Valtio voi tarkoittaa nuorille pelkkää kiinnikäyvää poliisia. Ihmiset kokevat, että heidät on hylätty oman onnensa nojaan. Tällöin ei millään ole enää mitään väliä. Terroristien on helppo saada rekrytoitua lisää vihaisia joukkoonsa, ja yhteiskunnat radikalisoituvat. Tällöin rauhanturvaaminen on vaikeaa, kun ei ole rauhaa, mitä turvata, eikä osapuolia, kenen kanssa neuvotella rauhasta.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Euroopan yhdessä suurvaltojen kanssa on toimittava sen puolesta, että Välimeren toisella puolella hallitukset luopuvat omien kansalaistensa sortamisesta ja opposition tukahduttamisesta. Aseiden myynti sota-alueille on lopetettava. Ei riitä, että osa maista, kuten Suomi, ei sitä tee, vaan koko kansainvälisen yhteisön on laitettava rauha rahaa tärkeämmäksi. Ihmisarvo on jakamaton ja kansalaisuudesta riippumaton. Julkisen vallan velvollisuutena on aina kunnioittaa ja suojella sitä. Samaan aikaan, kun lähetämme suomalaisia sotilaita taistelujoukkoihin, tulee muistaa, että toivoa muutoksesta ja rauhasta ei tule sotien vaan kansalaisyhteiskuntia vahvistaen.

15.38 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kulmuni totesi täällä puheessaan, että on ollut onni, ettei taisteluosastoille ole tähän asti ollut käyttöä. Olen tästä hiukan eri mieltä, nimittäin kriiseistä ei ole ollut puutetta. Käyttöä taisteluosastokonseptille olisi kyllä ollut, mutta niihin tarpeisiin ei ole kyetty vastaamaan, lähinnä tämän päätöksentekojärjestelmän vaatimusten vuoksi. Selonteossahan kyllä ansiokkaasti pohditaan näitä erilaisia syitä siihen, miksi taisteluosastoja ei ole pystytty käyttämään. Pääosin kolme syytä: ensinnäkin yhtenäisen poliittisen tahdon puute, johon liittyy yksimielisyysvaatimus ja myös se, että pelkästään yhtenäisen tilannekuvan saaminen on vaikeaa, toiseksi nämä taakanjakokysymykset ja kolmanneksi kysymys valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuudesta ajankohtaiseen kriisinhallintatehtävään. Itse arvioisin, että tämä viimeinen este olisi vielä hoidettavissa. Kysyisin ministerin arviota siihen, kun käynte keskusteluja tuolla Euroopan unionin puolustusministerien kanssa: näettekö mahdolliseksi näköpiirissä, joko nyt tämän kohta alkavan vuoron aikana tai myöhemmin, että ylipäänsä tätä konseptia käytännössä kyettäisiin käyttämään?

15.39 Touko Aalto vihr: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, vastasitte oikein hyvin siihen kysymykseen, miten Suomi omalta osaltaan pystyy nopeasti tekemään kansallisia ja omia päätöksiä. Tarkennan hieman alkuperäistä kysymystäni: miten Suomi osaltaan aikoo edesauttaa EU-tasolla nopeampaa päätöksentekoa tilanteessa, jossa nopeita EU:n yhteisiä joukkoja tarvitaan? Ja juuri ne asiat, joita edustaja Räsänen toi äsken hyvin esiin: miten näissä puitteissa, tässä kehyksessä Suomi aikoo omalta osaltaan joustavoittaa ja nopeuttaa päätöksentekomekanismeja, jotta tarpeen tullen näitä joukkoja voidaan käyttää? Pyytäisin vielä vastausta siihen toiseen kysymykseeni: aikooko hallitus vaatia, että jos näitä nopean toiminnan joukkoja, taisteluosastoja käytetään joissain operaatioissa, niin tuleeko näillä operaatioilla olla YK:n mandaatti?

15.40 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Olisin vielä palannut tähän siviilikriisinhallinnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan yhteistyöhön, tai sen toiminnan yhteensovittamisen tehostamisesta, joka hallitusohjelmassa on mainittu ja joka myös EU-tasolla on tärkeä, sillä yhä enemmän kriisit ovat nopeasti muuttuvia ja myös laimeasti muuttuvia ja vähän joka suuntaan meneviä, niin ettei aina tiedetä, milloin tarvittaisiin nimenomaan sotilaallista kriisinhallintaa ja milloin siviilikriisinhallintaa. Niitä usein ehkä tarvitaan myös samanaikaisesti. Tämä sovittelutyö olisi erittäin tärkeätä pitäen mielessä tämän kokonaisturvallisuusnäkökulman. Tähän olisin vielä mielelläni kuullut ministerin kommentteja ja näkemyksiä, miten tätä työtä on jo kenties tehty ja miten sitä aiotaan edistää.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

15.41 **Aila Paloniemi kesk:** Arvoisa puhemies! Ihan samaan asiaan tartun kuin edustaja Räsänen, Mikkonen ja Aaltokin tuossa äsken. Kyllä vuodesta 2007 käynnistetyn taisteluosastotoiminnan jälkeen maailma on todellakin ollut pullollaan kriisejä. Pidän myöskin erittäin huolestuttavana sitä, että EU:ssa päätöksentekokyky on tällä hetkellä äärettömän heikko eikä päivitettyä ulko- ja turvallisuuspoliittista strategiaa ole oikeastaan onnistuttu tekemään. Nythän sitä globaalistrategiaa toki ollaan luomassa, mutta kun ajattelee tänä päivänä EU:n kykyä tehdä yhdessä yhteisiä päätöksiä ja kun ajattelee tällä hetkellä EU:n arvoja, jotka ovat, ikävä kyllä, murenemassa muun muassa tämän pakolaiskriisin tiimoilta, niin kyllä nyt toivoisi pontevaa toimintaa kaikilta jäsenmailta siinä, että löydettäisiin yhteisiä ymmärryksiä myös siitä, että tällaisia joukkoja, jotka ovat olemassa, voitaisiin ihan oikeasti käyttää, kun niitä maailmalla tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt vielä ministeri, 2 minuuttia — nyt todella 2 minuuttia, sitten puhujapöytästä — olkaa hyvä.

15.43 **Puolustusministeri Jussi Niinistö:** Herra puhemies! Nämä kysymykset oikeastaan kuuluisivat ulkoministerille, jota täällä olen tuuraamassa, joten en pysty niihin kattavasti vastaamaan.

Edustaja Räsänen kysyi, näenkö ylipäättään mahdollisena, että EU:n taisteluosastokonseptia kyettäisiin käyttämään, jos oikein ymmärsin kysymyksen. Jos minun henkilökohdasta mielipidettäni kysytään, niin en usko, että Ison-Britannian taisteluosastoa tullaan käyttämään. Sellaiset ovat speksit. Mutta toisaalta en ole mikään ennustajakaan ja maailmassa voivat asiat hyvinkin nopeasti muuttua.

Edustaja Aalto kysyi, miten Suomi EU-tasolla aikoo parantaa tätä taisteluosastokonseptia ja joustavoittaa tätä päätöksentekomekanismia. Kieltämättä se on haastava ja oikeastaan Suomen ainoa keino tähän globaalistrategiaan yrittää vaikuttaa ja sitä kautta saada EU:ssa yksimielisyyttä tämän konseptin kehittämiseksi.

Edustaja Aalto kysyi myös, tuleeko olla YK:n mandaatti. Se on mielestäni erinomainen lähtökohta jokaiselle operaatiolle, YK:n mandaatti.

Edustaja Mikkonen toisti kysymyksensä liittyen siviilikriisinhallintaan. Valitettavasti nämä asiat eivät kuulu puolustusministerille enkä omaa riittävää asiantuntemusta niihin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen vuosikertomus 2015

Kertomus K 10/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan, jolle muiden erikoisvaliokuntien on annettava lausunto viimeistään 3.6.2016.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Keskustelu

15.45 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Ajattelin ihan muutamalla sanalla yleisesti kommentoida, kun kysymyksessä nyt kuitenkin on vuosikertomus. Kyllähän katse tietenkin kiinnittyy sivuun 45, jolla puhutaan julkisesta taloudesta, joka on epäilemättä määritellyt viimeisten vuosien kansallistakin keskustelua. Vuonna 15 Suomen bkt lisääntyi jopa 0,5 prosenttia, eli se on pienellä plussalla mutta erittäin hauras. Siihenhän varmasti liittyy tämän hallituksen suurin kritiikki tänä vuonna, mitä ollaan saatu, että miksi tehdään näin suuria leikkauksia, mutta toisaalta tasapainottamistoimia on täytynyt tehdä, että päästään luomaan uutta kasvua ja kehitystä. Ne linjaukset, mitkä tehtiin hallitusohjelmassa, viisi kärkihanketta — työllisyys ja kilpailukyky, osaaminen ja koulutus, hyvinvointi ja terveys, biotalous ja puhtaat ratkaisut sekä digitalisaatiokokeilut ja normien purkaminen — kyllähän tästäkin raportista käy ilmi ja tulee selville se, että myös hirvittävän paljon asioita on saatu eteenpäin. Se kritiikki, mitä monesti sanotaan, että hallitus ei riittävästi tee, ei ehkä ole aina ihan uskottavaa, kun kuitenkin kritisoidaan leikkauksia ja sitten toisaalta kritisoidaan, etteivät nämä isot asiat mene eteenpäin. Täältä näkyy myös vaikka tämä kysymys maakuntauudistuksesta, valtavan suuri ja historiallinen asia Suomessa, ja jos se saadaan — kun se saadaan — eteenpäin, niin Suomikin vihdoinkin astuu kansainväliseen aikaan myös maakuntatason rakenteessa.

Tämä vuosikertomus kyllä sisältää valtavan määrän mielenkiintoista tietoa, ja on tärkeää, että siihen sitten tarkastusvaliokunta ja muut valiokunnat osaltaan hyvin perehtyvät. Tämä on tällainen hyvä käsikirja varmaan jokaiselle edustajallekin siitä, mitä täällä on saatu aikaiseksi.

15.47 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Hallituksen vuosikertomusten raportointitavasta on käyty keskustelua, ja varmasti tätä keskustelua tullaan tarkastusvaliokunnassa, johon itsekin kuulun, myös nyt tämän kertomuksen osalta käymään. Viime syksynä, kun tarkasteltiin edellisen vuoden kertomuksia, käytiin sitä keskustelua, että näitä kertomuksia tulisi kehittää niin, että keskitytään enemmän politiikkavaikutuksiin, ei niinkään niihin tehtyihin toimenpiteisiin, raportoitaisiin harvemmista asioista paremmin, ylipäänsä tehtäisiin siitä kiinnostavampi ja luettavampi ja tuotaisiin myös kustannus—hyöty-analyysi mukaan raportointiin ja käytettäisiin riippumattomia asiantuntijoita tässä raportoinnissa. No, nyt on mielenkiintoista nähdä se, onko muutoksia tapahtunut. Noin nopealla silmäyksellä näyttäisi, että jonkin verran on kehitetty tätä raportointitapaa ja menty eteenpäin, mutta uudessakin vuosikertomuksessa pääasiassa luetteloidaan hallituksen toimenpiteitä ja käytettyjä resursseja. Riskien tarkastelu on kyllä edellisvuodesta mielestäni parantunut, mutta edelleen raportointi on epäyhtenäistä ministeriöiden välillä. Eli esitystapaa tulisi selkeyttää ja yhtenäistää ja erityisesti kiinnittää huomiota riskien määrittelyn kytkemiseen (Puhemies koputtaa) hallinnonalan toimintaan ja ihan tuloksellisuuteen.

15.49 **Susanna Huovinen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan vain lyhyesti yhtyä tuohon edustaja Räsänen näkemykseen — meillä kummallakin on kokemusta vähän pöydän molemmilta puolilta eli hallituksen puolelta ja sitten toisaalta täältä eduskunnan päästä — tähän käsitykseen siitä, että kyllä tässä kehittämisen paikkaa olisi, ja onhan tästä puhuttu jo pidempäänkin, että enemmän ehkä kaivattaisiin keskittymistä juuri joihinkin keskeisiin

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

politiikkalohkoihin ja niiden arviointiin ja sitten hiukan syvemmältä kuin vain tällaista luettelointia.

En tunne tarvetta nyt lähteä edustaja Kulmunin aloittamaan keskusteluun siitä, onko saavutettu jotain. Totta kai on saavutettu, kun luetteloidaan kaikki hankkeet ja lakimuutokset. Siellä on osin hyvin teknistäkin juttua sisässä. En pidä sitä kyllä sinänsä minään hallituksen onnistumisen arvioinnin mittarina, kuinka paljon tekstiä on saatettu aikaan.

Sitten, puhemies, haluan myös huomauttaa siitä, että kun hallitus vie eteenpäin tälläkin hetkellä erittäin merkittäviä lainsäädännöllisiä hankkeita ja uudistuksia, ollaanpa niistä poliittisesti mitä mieltä hyvänsä, niin pitäisin kyllä ihan ministeriöiden virkamiestenkin ajankäytön kannalta tämän hallituksen kertomusmenettelyn uudistamista välttämättömänä. Kyllä siellä ministeriöissäkin ollaan näiden erilaisten revohkojen keskellä aika työntäyteisessä tilanteessa. Sikäli toivoisin kyllä, että tätä uudistamista tehtäisiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan, jolle muiden erikoisvaliokuntien on annettava lausunto viimeistään 3.6.2016.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle Uzbekistanin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 45/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 6/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 6/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 45/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain 6 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 47/2016 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 6/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Keskustelu

15.51 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kirkkolakia siten, että nimikirjan pitäminen tulisi työnantajalle vapaaehtoiseksi. Esitys on kai-kin puolin onnistunut ja kannatettava tältä osin.

Kirkkolain 6 lukuun ehdotetaan tehtäväksi yksittäisiä muutoksia kirkon henkilöstöä koskeviin säännöksiin. Esimerkiksi säännöstä viranhaltijan oikeudesta saada vapaata kunnallisen luottamustehtävän hoitamista varten muutetaan siten, että säännös koskee viranhaltijan ohella myös työsopimussuhteista työntekijää. Samalla viittaukset kuntalakiin päivitetään uuden kuntalain mukaisiksi. Tämä on mielestäni tärkeä muutos, koska seurakunnat ovat itsenäisiä, erillisiä oikeushenkilöitä, kuten kunnat. Jos kunnallisen luottamustehtävän hoitamiseen saa nykyisin vapaata, tulee se sallia myös kirkon henkilöstölle.

Tämän lisäksi kirkkolain 6 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös työllistymisvapaasta ja työnantajan ilmoitusvelvollisuudesta. Ehdotuksen mukaan viranhaltijalla on sama oikeus työllistymisvapaaseen kuin työntekijällä työsopimuslain mukaan. Nykyisin työllistymisvapaasta on sovittu virka- ja työehtosopimusvaikutteisella pöytäkirjalla. Kirkkolain 6 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen työnantajien palveluksessa työskentelee sekä viranhaltijoita että työntekijöitä, joten tämäkin esityksen kohta on täysin perusteltavissa oleva, tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Uudistus edistää eri palvelussuhdelajeissa olevan kirkon henkilöstön yhdenvertaisuutta ja selkeyttää henkilöstön asemaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia myös siten, että nimikirjan pitäminen muuttuu kirkolliselle työnantajalle vapaaehtoiseksi. Näinhän se on ollut kunnissa jo pitkään. Jatkossa viranhaltijaa ja työntekijää koskevien tietojen luovuttamiseen sovellettaisiin nimikirjalain säännöksiä. Nimikirjan merkitys kirkollisille työnantajille ei ole enää samanlainen kuin aikaisemmin, koska työnantajat ovat saaneet käyttöönsä muita järjestelmiä, jotka korvaavat nimikirjaan merkittävät tiedot. Näitä ovat etenkin palkanlaskentaa ja muuta henkilöstöhallintoa varten luodut järjestelmät. Ei ole mielekästä, että samoja tietoja kerätään moninkertaisesti. Erityisesti nimikirjaa koskevia uudistuksia pidetään tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina myös kirkon piirissä.

Mielestäni hallituksen esitys on kaikin puolin onnistunut ja siten kannatettava.

Kun hallitus on nyt säästölinjalla, niin eikö yhtenä hallituksen esityksenä myös voisi olla tulevaisuudessa, että kirkkoon kuulumattomilla ihmisillä kirkolliset arkipyhät olisivat palkattomia vapaita, vai onko tämä liian arka aihe? Ainakin saataisiin säästöjä aikaan.

15.54 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys ei varmasti mitään suuria poliittisia intohimoja herätä. Sen myönteinen vaikutus on lähinnä se, että eri palvelussuhteissa olevien henkilöstöryhmien asema kirkon tehtävissä ja viroissa muuttuu yhdenvertaisemmaksi ja samalla myös sitten niiden henkilöiden asema, jotka ovat kunnallisissa luottamustoimissa, tulee kuntalain säännöksiä vastaavaksi.

Kaiken kaikkiaan kirkollisen lainsäädännön käsittely täällä eduskunnassa: näihin pykäliinhän ei eduskunta enää voi tehdä muutoksia, eli ne lähinnä voidaan vain hyväksyä tai hylätä, mutta silti on hyvä, että tämä kytkös ja kontakti edelleen kirkon ja valtiovallan välillä meillä on, jolloin voidaan ikään kuin synkronoida kirkollista lainsäädäntöä ja sitten valtion säädöksiä.

Tuo edustajan puheenvuorossa esitetty heitto siitä, että kirkkoon kuulumattomien osalta kirkolliset juhlapyhät olisivat palkattomia, on aika erikoinen, koska eiväthän nämä juhla-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

pyhät tietenkään ja vapaat koske pelkästään kirkon jäseniä vaan aivan samalla tavalla kaikkia ihmisiä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 47/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Lakialoite laiksi työntekijöiden lähettämistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakialoite LA 24/2016 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

15.57 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pahoittelen sitä, että esittelypuheenvuoroni on pitkäkö johtuen siitä, että tässä lakialoitteessa on kaksi asiaa. Toivon voivani esitellä nämä kuitenkin samassa puheenvuorossa ja kerralla. Ja toivottavasti ääneni kestää, sillä poden aika pahaa kesäflunssaa.

SDP:n eduskuntaryhmä on tehnyt rinnakkaislakialoitteen hallituksen esitykseen lähetetyistä työntekijöistä, koska hallituksen esityksen 39/2016 väärä suunta on selvinnyt. Hallituksen esitys sisältää virheitä, joita ei ole perusteltua viedä eteenpäin. SDP tarjoaa hallitukselle vaihtoehdon ja perääntymistien huonosti harkittujen lakimuutosten korjaamiselle. Koimme, että asiaan oli pakko puuttua tämän rinnakkaisaloitteen muodossa, vaikka kysymys onkin täytäntöönpanodirektiivin toimeenpanosta. Vaikutelma, joka esityksestä syntyy, on sellainen, ettei hallituksella ole kunnianhimoa puolustaa suomalaista työtä. Jos tästä ei ole kysymys, niin sitten hallituksen esitys on kovaa ideologista suomalaisen työn ulosliputtamista, jota en ja emme voi hyväksyä. Tämä esitys molemmissa tapauksissa jää historiaan, ja siihen tullaan todennäköisesti vielä palaamaan. Hallitus on direktiivin minimitoimeenpanolla synnyttämässä halpatyömarkkinoita Suomeen. Jos Suomeen tullaan töihin, niin tullaan sitten reiluilla työehdoilla.

Hallituksen esitys runtelee kaltoin Suomen maantiekuljetusalaa. Me esitämme ketjuvas- tuun ulottamista, kuten on jo rakennus- ja maantiekuljetuksiin. Samaa mieltä asiasta ovat sekä alan työntekijät että työnantajat. Yksikään hallituspuolue ei viime kevään vaaleissa esittänyt ohjelmassaan suomalaisen työn, suomalaisten työehtojen ja suomalaisten yritysten ulosliputtamista. On vaikea ymmärtää, miksi hallitus haluaa heikentää suomalaisen kuljetusalan mahdollisuuksia pärjätä kilpailussa.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan hallituksen esityksessä ehdotetut lainmuutokset merkitsevät parannuksia nykyiseen sääntelyyn, mutta joiltakin osin hallituksen esitys on liian heikko ja edustaa pikemminkin direktiivin minimivaatimusten täyttämistä kuin Suomen aikaisempaa linjaa, jossa lähetettyjen työntekijöiden asema on pyritty turvaamaan niin vahvasti kuin EU-oikeus sallii.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Lakiesityksessä ehdotettu sääntely on pitkälti yleistä, vain rakennusalaan koskien on erityissääntelyä johtuen siitä, että direktiivissä asetetaan jäsenmaille velvoitteita säätää rakennusalaan koskien tiukemmasta lähetetyn työntekijän suojelusta kuin muilla aloilla. Esitämme siis hallituksen esityksestä poikkeavia erityissääntöjä maantiekuljetusalalle. Vaikka lähetettyjä työntekijöitä koskevat normit eivät koske maiden välistä maantiekuljetusliikennettä, niitä sovelletaan niin sanottuun kabotaasiliikenteeseen eli maan sisällä toiseen maahan rekisteröidyllä ajoneuvolla ajettaviin kuljetuksiin. Näin lähetettyjä työntekijöitä koskevan sääntelyn kautta olisi mahdollisuus varmistaa, että kabotaasikuljetuksissa ei poljeta työntekijöiden oikeuksia ja työn hintaa ja että ne kilpailevat suomalaisten liikenneyrittäjien kanssa reiluin ehdoin.

Hallituksen esityksessä ehdotettu sääntely soveltuu huonosti maantieliikennealalle ja jättäisi sellaisenaan voimaan tullessaan sääntelyyn aukkoja, jotka vähentäisivät sen soveltamismahdollisuuksia maantiekuljetusalan työssä. Esimerkiksi lähetävän yrityksen velvollisuutta pitää työntekijää koskevia työaikakirjanpitoa ja palkkatietoja saatavilla — tämä on 10 §:ssä — tai lähetettävän yrityksen velvollisuutta asettaa Suomessa viranomaisten tavoitettavissa oleva edustaja — 8 §:ssä — ei sovelleta, jos työntekijän lähettäminen kestää enintään 10 työpäivää. Myöskään lähetävän yrityksen velvollisuus vuokratyössä ja alihankinnassa selvittää tilaajalle työntekijän sosiaaliturvan määräytymistä — 11 §:ssä — ei tällöin päde. Ilmoitusta työntekijöiden lähettämisestä ei tarvitse tehdä, jos työskentely kestää enintään 5 päivää — tämä on 7 §:ssä. Maantiekuljetusalan työn luonteesta johtuen nämä aikarajat jäisivät useimmiten täyttymättä. Näin maantiekuljetusalan työt käytännössä jäisivät suurelta osalta ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle. Aikarajat ovat kansallisia lisäyksiä eivätkä perustu EU-sääntelyyn. Useimmissa muissa Euroopan maissa tällaisia ei kuljetusalan osalta käytetä.

Lakialoitteessa siis esitetään hallituksen esitykseen lisättäväksi kuljetusalaan koskevia poikkeuksia aikarajojen soveltamisesta seuraavasti:

1) 7 §, Ilmoitus työntekijöiden lähettämisestä. Hallituksen esityksessä on viiden päivän aikaraja, jota ei hallituksen esityksen mukaan sovellettaisi rakennusalan työhön. Me esitämme, ettei aikarajaa sovellettaisi myöskään maantiekuljetusalan työhön.

2) 8 §, Edustajan asettaminen. Hallituksen esityksessä on 10 päivän aikaraja. Me esitämme, ettei aikarajaa sovellettaisi maantiekuljetusalan työhön.

3) 10 §, Velvollisuus pitää saatavilla tietoja lähetetyistä työntekijöistä Suomessa. Hallituksen esityksessä on niin ikään 10 päivän aikaraja. Me esitämme, ettei aikarajaa sovellettaisi maantiekuljetusalan työhön.

4) 11 §, Tietojen antaminen tilaajalle alihankinnassa ja vuokratyössä. Hallituksen esityksessä on 10 päivän aikaraja. Me esitämme, ettei aikarajaa sovellettaisi maantiekuljetusalan työhön.

Arvoisa puhemies! Nyt tulee sitten se toinen asia.

Toisena muutosasiana lakiesityksessä on tilaajavastuu lähetetyn työntekijän vähimmäispalkasta rakennusosalalla. Lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin täytäntöönpanodirektiivin 12 artiklan 2 kohdan mukaan rakennusalan toimintojen osalta jäsenvaltioiden on säädettävä toimenpiteistä, joilla asetetaan vuokratyössä ja alihankinnassa työn tilaaja lähetävän yrityksen ohella vastuuseen työntekijän minimipalkasta sekä eräistä muista maksuista. Direktiivillä siis pyritään turvaamaan lähetetyn rakennusalan työntekijän oikeutta saada lain ja työehtosopimusten edellyttämä vähimmäispalkkansa sekä asetetaan työnteomaassa toimivalle tilaajalle vastuu huolehtia, että lähetettyjen työntekijöiden oikeudet to-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

teutuvat. Direktiivin mukaan kansallisesti voidaan säätää, että tilaaja vapautuu vastuusta, mikäli se riittävää huolellisuutta noudattaen esimerkiksi varmistuen työntekijän palkkauksen tasosta ja lähettävän yrityksen maksukyvyistä on koettanut huolehtia, että työntekijät saavat palkkansa. Direktiivissä on tilaajan vastuusta poikkeusmahdollisuus, jonka mukaan näiden toimenpiteiden sijasta voidaan käyttöön ottaa muita "unionin ja kansallisen lain ja/tai käytännön mukaisia muita asianmukaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä jotka välittömässä alihankintasuhteessa mahdollistavat toimeksiantajaan kohdistuvat tehokkaat ja oikeasuhteiset seuraamukset väärinkäytöksiin ja petoksiin puuttumiseksi tilanteissa, joissa työntekijöillä on vaikeuksia pitää kiinni oikeuksistaan".

Hallituksen esityksessä on käytetty tätä poikkeusmahdollisuutta. Siinä esitetään säädettäväksi vain tilaajan tietyistä hallinnollisista velvollisuuksista sekä rakennuttajaan ja pääurakoitsijaan kohdistuvasta selvityselvöllisyydestä, jos työntekijä ei ole saanut palkkaansa. Lisäksi vedotaan jo voimassa olevaan tilaajavastuulakiin, jossa ylipäänsä alihankinnan tilaajalle asetetaan tiettyjä selontekovelvoitteita ja joiden rikkomisesta voi seurata hallinnollinen maksuseuraus. Tilaajavastuulain velvollisuudet sekä nyt hallituksen esityksessä esitetyt velvollisuudet eivät kuitenkaan tuota sellaista vastuun tasoa, joka direktiivissä rakennusalan tilaajille pyritään asettamaan. Lisäksi valtiolle maksettavat hallinnolliset sanktiot eivät viime kädessä hyödytä lähetettyä työntekijää eivätkä täytä hänen oikeuksiaan turvattuun vähimmäispalkkaan direktiivissä tarkoitettulla tavalla.

Lakialoitteessa esitetään hallituksen esitystä muutettavaksi niin, että siihen lisättäisiin direktiivin perussäännön mukainen tilaajan vastuu. 15 §:ään esitämme tarkennusta rakennuttajan ja pääurakoitsijan vastuuseen rakennusalan työssä seuraavasti: "Rakennusalan työssä tilaajalla on lähetettävään yritykseen nähden rinnakkainen vastuu 5 §:ssä tarkoitetuista työntekijöiden vähimmäispalkoista. Mikäli lähettävä yritys ei suorita tarkoitettua vähimmäispalkkaa kuukauden kuluessa sen erääntymispäivästä on lähetetyllä työntekijällä oikeus kohdistaa tätä koskeva vaatimus tilaajaan. Tilaaja vapautuu vastaamasta lähetetyn työntekijän palkkasaatavasta, mikäli se voi osoittaa asianmukaisella tavalla varmistuneensa lähetetyn työntekijän palkkauksen asianmukaisuudesta sekä tilaajan maksukyvyistä."

Lopuksi, arvoisa puhemies! Tässä rinnakkaislakialoitteen esittelypuheenvuorossa toin esille lyhyesti ja ytimekkäästi pääkohdat. Lakialoitteen on allekirjoittanut 31 (Puhemies koputtaa) sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsentä. Toivon, että aloitteeseen perehdytään ja paneudutaan, niin että voisimme hyväksyä sen täällä lopulta yksimielisesti. — Kiitos.

16.07 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Pidän erittäin tärkeänä, että hallituksen esitykseen, lähetettyjä työntekijöitä koskevaan direktiiviin, tehdään parannuksia koskemaan maantiekuljetuksen ja rakennusalan työtä. Suomen rajojen sisäpuolella kuljettajalle tulee aina maksaa Suomen työlainsäädännön ja yleissitovan kuorma-autoalan työehtosopimuksen mukainen palkka. Jos ja kun halvemman palkkatason EU-maista tulevat yritykset eivät näin toimi, niin tämä johtaa kaksiin eriarvoisiin markkinoihin maanteiden tavaraliikenteessä. Teollisuuden ja kaupan kilpailukyvyyn parantaminen ei voi perustua Suomen työlainsäädännön rikkomiseen ja Suomelle tärkeän alan, kuljetuselinkeinon, eli suomalaisten rehellisten pienyrittäjien pärjäämisen heikentämiseen.

Ministeri Berner sanoi eräässä haastattelussa, että kuljetusten avaaminen ulkomaiselle kilpailulle sujuvoittaisi kuljetuksia ja laskisi kustannuksia hyödyttäen elinkeinoelämää. Tällainen ajattelutapa ei tue suomalaisia tavallisia pieniä ja keskisuuria kuljetusyrityksiä.

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

Asialla on erityisen suuri yhteiskunnallinen merkitys valtion talouden kannalta. Maanteiden tavaraliikenne on merkittävä verojen kerääjä ja maksaja. Alan 6 miljardin euron vuotuisesta liikevaihdosta palautuu yritysten ja työntekijöiden maksamina veroina ja veroluonteisina maksuina 2,7 miljardia euroa valtiolle. On ihan aiheellista kysyä, onko hallitus kääntänyt selkensä kotimaiselle kuljetusalalle ja aikooko tehdä suomalaisista ammattitaitoisista raskaan liikenteen kuljettajista ja yrittäjistä työttömiä. Alan heikentäminen tulisi kasvattamaan valtion työttömyysmenoja ja pienentämään verotuloja.

Arvoisa puhemies! Sellainen politiikka, joka perustuu pienyrittäjien ja palkansaajien halpuuttamiseen, ei ole kestävällä pohjalla. Se ei saa aikaan kasvua ja työllisyyttä. Ihminen, jolla ei ole varmuutta palkastaan, ei rakenna taloa, ei käytä rahaa yrityksiltä ostettaviin palveluihin, ei osta ja kuluta. Tällöin eivät pyörät pyöri vaan pysähtyvät, niin kuin nyt on Suomessa käynyt.

Olemme Suomessa valovuoden edellä työelämän lainsäädännössä verrattuna itäeurooppalaisiin maihin. En usko kenenkään järkevän ihmisen oikeasti haluavan Suomessa menettävän kohti Itä-Euroopan työolosuhteita ja palkkoja. Palkkoja poljetaan, jotta yrityksen omistajille jäisi enemmän rahaa käteen. Tämä on kestämatöntä eikä edistä Suomen tavoitetta saada pienennettyä työttömyyttä ja saada lisää verotuloja.

Suomalaisen työn puolustajia tarvitaan tänään ehkä enemmän kuin koskaan aiemmin. Nyt on luotava uutta pysyvää työtä, pidettävä kiinni näistä entisistä ja pidettävä huolta työntekijöistä, jotka ovat lomautus- tai irtisanomisuhan alla. Moni suomalainen elää tällä hetkellä suuressa epävarmuudessa. Maan kansallinen etu on työpaikat Suomessa. Vilunkiveikoista on päästävä eroon, ja lainsäädäntö ja sen valvonta antavat siihen mahdollisuuden, jos niitä halutaan oikein käyttää. On tärkeää tukkia lainsäädännön lymypaikat. Helppointa on ennalta ehkäistä ne. Arvelen, että jos on tahtoa, niin löytyy kyllä tie.

Arvoisa puhemies! Rakennusinvestoinnit työllistävät, mutta ainoastaan silloin ne hyödyttävät valtiota ja kuntia, kun urakat työllistävät Suomeen verojaan maksavia työntekijöitä. On varmaa, että kilpailutuksissa tarjouksia jättävät myös yritykset, joiden käyttämä henkilöstö aliurakoitsijoina on voittopuolisesti muualta kuin Suomen rajojen sisäpuolelta tulevaa ja Suomeen verojaan maksavia. Palkkoja poljetaan, jotta yrityksen omistajille jäisi enemmän rahaa käteen, myös rakennusosalalla, ja tämä on kestämatöntä, varsinkin silloin, kun puhutaan julkisista urakoista. Samaan aikaan meillä on lukuisia rehellisiä rakennusyrittäjiä, joiden palkkalistoilla ja aliurakoitsijoina ei ole muita kuin veronsa Suomeen maksavia työntekijöitä ja yrityksiä. Ne antavat asialliset tarjoukset mutta häviävät hinnassa vilunkiveikoille. Esimerkiksi Mikkelin kaupunki on laskenut, että 6 miljoonan euron kouluremontti karkeasti laskien tuo kaikkine vaikutuksineen 130 työpaikkaa ja 660 000 euroa kunnallisveroja kaupungin kassaan, jos urakka työllistää paikallisia veronmaksajia.

Valtiolla ja kunnilla on täydet mahdollisuudet muotoilla tarjouspyyntöjen kriteerit niin, että niihin saadaan aluetaloudellista vaikuttavuutta. Pisteitä laskettaessa eniten tulee saada niiden yritysten, jotka eivät harrasta vilunkia. Tämä ei vaadi muuta kuin pientä uudelleenajattelua ja jo olemassa olevien, toimiviksi osoittautuneiden kriteerien soveltamista, ja tarvitaan erityisesti tahtoa toteuttaa asia. Ja tätä tahtoa voidaan täältä eduskunnasta lisätä asettamalla tilaajalle pakottavaa lainsäädäntöä.

Edustaja Mäkisalo-Ropposen lakiesitys muuttaa puheet teoiksi. Eduskunnan on annettava selvä viesti rakennusurakoiden tilaajille sekä rakentajille, että rakennusurakat saavat ne, jotka toimivat rehellisesti, eikä tilaajakaan enää pääse keplottelemaan vastuustaan. Ehtona yrityksen kelpoisuudelle jo tarjouspyyntöön on ehdottomaksi vaatimukseksi laitetta-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

va, että yrityksen palkkauksessa ja sen käyttämien alihankkijoiden palkkauksessa käytetään suomalaisen TESin mukaista palkkaa ja verot, eläke- ja vakuutusmaksut maksetaan asianmukaisesti. Sopimukseen on hyvä myös laittaa ilmoitusvelvollisuus, jotta voidaan seurata, että näin myös tapahtuu, ja on oltava riittävän kovat sanktiot sopimusrikkomukselle, että luistaminen sopimuksesta ei edes tule mieleen.

Pelissäntöjen muuttamisella astutaan nykypelureiden varpaille, mutta on selvää, että muutos koituu kuitenkin kaikkien parhaaksi, eniten meidän kaikkien veronmaksajien hyödyksi, ja rakentamisen laatukin varmasti paranee. Työllistymisen, verojen maksamisen ja ostovoiman lisäämisen myötä Suomi lähtee nousuun. Meiltä poliitikoilta tarvitaan yhteistyötä ja vauhdin laittamista lain, asenteiden, ilmapiirin ja toimintakulttuurin muutokseen. Meidän tulee asettaa tavoitteita ja linkittää tämäkin asia muuhun tavoiteasetteluun eli työllisyyteen.

Arvoisa puhemies! Toivon edustaja Mäkisalo-Ropposen lakiesityksen läpimenoa, niin kuin koko SDP:n eduskuntaryhmä toivoo.

16.16 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! "Jotain hyvää tuli EU:stakin. Nyt yhdessä tiiviillä yhteistyöllä tulevan hallituksen ja ay-liikkeen kanssa voidaan merkittävästi torjua harmaata taloutta ja varmistaa suomalaisten yritysten yhdenvertainen kilpailuasema suhteessa ulkomaisiin yrityksiin." Näin kuului Timo Soinin suora sitaatti Suomen Uutisissa vajaa vuosi sitten. Toivottavasti tämä ei ole vielä täysin unohtunut. Täytyy kuitenkin todeta, että hallituksen esityksessä on toki parannuksiakin nykytilaan, mutta tässä piilee myös isoja ongelmia, joita edustaja Mäkisalo-Ropponenkin ansiokkaasti toi esille, varsinkin maantiekuljetusalalla.

Esityksen kokonaishengessä ongelmana on ehkä se, että se on heikko ja edustaa monilta osin direktiivin minimivaatimuksia. Ja vaikka se mahdollistaisi paljon vahvempiakin toimenpiteitä suomalaisen työn aseman vahvistamiseksi, niin on tietenkin harmi, että ei ole otettu niitä käyttöön. Herää kysymys, onko tämä hallituksen linja.

Toisaalta hallituksen esitys on varsin ongelmallinen tämän kuljetusalan näkökulmasta, ja tätä problematiikkaa on tuonut esiin varsin voimakkaasti niin kuljetusalan työnantaja kuin työntekijäpuolikin — tämä on mielestäni huomionarvoinen asia — ja tietenkin ihan syystä, koska hallituksen esitys tarkoittaa todella suomalaisten maantiekuljetusten alasajoa.

Toisaalta vaihtoehtoja olisi, kuten tässä lakialoitteessa tuodaan esille. Siksi kannatan tätä sosialidemokraattien hyvää ja suomalaista työtä puolustavaa lakialoitetta.

16.18 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Toivon todella, että hallitus hyödyntäisi nyt tätä lakialoitetta, koska tässä on kysymys maantiekuljetusalan tulevaisuudesta maassamme. Minun on hyvin vaikea ymmärtää, miksi hallitus haluaa heikentää omien maantiekuljetusyritystemme kilpailukykyä, kun muualla Euroopassa tehdään aivan päinvastoin eli puolustetaan lainsäädännöllä oman maan yrittäjiä.

Rakennusosalalle esittämämme muutos lähtee siitä tosiasiasta, että näin toteutuessaan tämän direktiivin implementointi ei täytä alkuperäisen direktiivin henkeä, sillä tällä ei turvata riittävästi lähetetyn työntekijän oikeuksia. Ja voi olla, että direktiivin implementointi tässä muodossa johtaa meidät EU-oikeuteen.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, toivon todella hallituksen hyödyntävän nyt tätä lakialoitetta, sillä näin voisimme estää kahden todella suuren virheen tapahtumista. Käsittääk-

Pöytäkirja PTK 48/2016 vp

seni ainakin perussuomalaiset ovat aina aiemmin olleet kannattamassa tilaajavastuuta ja he ovat olleet myös puolustamassa kuljetusalan työpaikkoja. Toivon, että tämä heidän asenteensa näihin asioihin jatkuu samanlaisena.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 10.5.2016 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola